
**GUIA DIDÀCTICA:
QUE ELS TEUS DINERS PENSIN COM TU**

Amb el suport de:

Ajuntament de Barcelona
Cooperació Internacional,
Solidaritat i Pau

Presentació

La transformació del sistema en que vivim passa necessàriament per la transformació de la nostra manera de consumir, convida i interrelacionar-nos amb les persones. Per que sigui possible aquest camí cap a un món més just, també és necessari modificar les institucions i mecanismes que en formen part.

La banca ètica és una alternativa conscient de la problemàtica actual i coherent amb valors com la justícia, la dignitat de les persones, el respecte pels drets humans i la conservació del medi ambient.

En aquest material analitzem conceptes com el diner, l'estalvi i les entitats bancàries, que podrien semblar llunyans als estudiants d'ESO als quals van destinats, però partim d'elements rellevants que estan relacionats amb el dia a dia, i que serveixen per connectar aquests conceptes amb les persones més joves.

La invenció dels diners, els patrons de consum, la finalitat dels nostres estalvis i la concepció ètica de les finances, són alguns dels temes que desenvolupem en aquesta carpeta didàctica.

També dediquem un espai a explicar els motius, els responsables i les conseqüències de l'actual crisi (primer financera, i després econòmica i fiscal), amb la intenció de promoure una visió crítica de la funció de la banca.

Incloem un apartat amb recomanacions pedagògiques vinculades al currículum i a la gestió de l'aula, així com un annex amb claus per a un possible treball de recerca sobre el tema.

Us animem a consultar aquest material, i a utilitzar-lo a l'aula per transmetre als joves alternatives davant el panorama complex que es dibuixa, l'espai per a l'esperança i la construcció d'un món més just es recupera des d'alternatives sòlides com la banca ètica.

Octubre de 2010

Índex

	Pág.
Introducció	4
1. Els diners	7
2. Consum responsable	25
3. Estalvi i inversió	39
4. Principis de la banca ètica	54
5. La crisi financera	72
6. Moviments a favor de la banca ètica	79

Introducció

El material que presentem en aquesta guia ha estat un esforç que des de FETS i Edualter hem fet per apropar al professorat de secundària i batxillerat una eina per oferir a l'alumnat elements d'anàlisi i aprenentatge sobre les Finances Ètiques.

A més de creure que el tema és actual i proper al moment conjuntural que li toca viure a la joventut avui dia, apostem també per integrar una sèrie d'informacions i activitats que proposen la construcció d'un model alternatiu de relació econòmica des de les perspectives de la Banca Ètica i l'Educació per al Desenvolupament.

Finances ètiques, conceptes i antecedents

Com es pot llegir en l'informe "Caixes d'estalvi i Desenvolupament en el Sud" (VVAA, 2010), les Finances Ètiques deuen el seu origen als moviments socials dels anys seixanta i setanta quan activistes a favor de la pau i el medi ambient trobaven contradiccions entre les seves propostes i l'ús que feien les entitats financeres dels recursos que hi dipositaven.

"Així doncs, entitats pacifistes s'adonen que les financeres amb les quals treballen són accionistes de bona part de les principals empreses de la indústria armamentista, o entitats ecologistes comencen a veure com els finançadors de projectes que generen danys irreparables en el nostre medi ambient són les mateixes entitats que gestionen els seus recursos".

"Les Finances Ètiques intenten donar i construir diferents respostes per tots aquells estalviadors que es volen responsabilitzar del que la seva entitat financera fa amb els seus diners"

D'alguna manera, la proposta actual de les Finances Ètiques parteix de la contradicció detectada i ofereix les alternatives a la preocupació dels diferents col·lectius més sensibilitzats en temes com la Pau, els Drets Humans, el Desenvolupament Humà i Sostenible o la Solidaritat.

S'han proposat cinc principis d'operació que un banc ètic ha de complir i que permet a una persona confiar que els seus diners seran destinats a projectes que s'ajustin més a una proposta transformadora del model comercial de banca.

El treball proposat amb l'alumnat al llarg de la guia gira al voltant d'aquesta idea, i de promoure la coherència entre les nostres decisions i les nostres creences. Confiem que aquest camí representarà una oportunitat d'aprenentatge no solament pel tema a tractar sinó pels recursos (cognitius i actitudinals) a mobilitzar en aquest procés.

4. | Que els teus diners pensin com tu

Les Finances Ètiques des de l'Educació per al Desenvolupament

Com ja hem dit, les Finances Ètiques neixen buscant la coherència entre les propostes de transformació del món i les decisions que tenen a veure amb el dia a dia de persones o col·lectius.

L'Educació per al Desenvolupament (EPD) per la seva banda, planteja una sèrie de propostes de reflexió i acció vinculades a la formació d'una ciutadania activa i compromesa amb la millora del sistema de relacions (personals, institucionals i globals) centrada en les persones i la recerca de condicions de vida dignes i justes per a tothom, (FCONGD, 2007).

La cura del medi ambient, el consum responsable, la resolució no violenta de conflictes, la participació crítica i el respecte pels drets humans són alguns dels temes que des de l'EPD es promouen i s'analitzen com a part d'un procés que té com component essencial la transformació social.

Així, en aquesta guia es proposen una sèrie d'activitats des d'ambdues perspectives i incorporant altres experiències amb visions temàtiques i metodològiques complementàries: consum responsable, anàlisi crítica de l'actualitat informativa i la publicitat, participació, treball cooperatiu i aprenentatge per projectes.

Aposta pedagògica

Sense ànims de fer una explicació exhaustiva dels elements que inspiren la dinàmica de les activitats que formen part d'aquesta guia, volem oferir una pinzellades de les característiques més importants que ens agradaria que donessin cos i forma a la proposta.

En la mesura del possible, cadascun dels apartats ha estat preparat equilibrant **elements rellevants i propers** a l'alumnat, amb altres elements nous i aparentment distants. Aprenentatges vinculats a les finances i al sistema bancari poden semblar llunyans per als cicles educatius als que s'adreça aquest material, però considerem que es pot aconseguir l'atenció i l'interès pel tema si les i els joves troben atractiu el **plantejament inicial**.

Juntament amb el plantejament dels diferents temes, adreçat a l'alumnat, cada activitat també incorpora una oportunitat per exercitar i dinamitzar competències metodològiques per al seu desenvolupament. Aprofitant les fitxes d'introducció de les activitats i el plantejament de termes nous, el professorat pot dedicar un temps a millorar **la comprensió lectora** del grup.

Un altre eix fonamental que caracteritza el disseny de les activitats s'inspira en les propostes de **treball cooperatiu** que ja s'estan desenvolupant en molts instituts. La concepció d'un aula inclusiva treballant en petits grups, aprofitant la diversitat i heterogeneïtat de l'alumnat i transformant en la pràctica les dinàmiques d'aprenentatge convencional és un ideal en el qual proposem inserir aquesta proposta didàctica.

Si les Finances Ètiques i l'EPD prioritzen i emfatitzen el benestar de les persones, creiem que a través del treball cooperatiu (atenent prèviament el procés de creació de grup, enfortint els **vincles socioafectius, la solidaritat i la cooperació** entre l'alumnat) es cobreixen millor aquests continguts, a més del propi aprenentatge de treballar cooperativament.

Incorporem també en algunes de les activitats un plantejament crític cap a **l'actualitat informativa i la publicitat**, que ja hem treballat en altres materials, per tal de facilitar la comprensió de realitats properes i superar l'apatia i la indiferència que de vegades pot provocar el volum d'informació al que es veu exposada la joventut. Amb la dinamització d'activitats que inclouen algunes pautes de presa de consciència i acció, proposem un model d'intervenció en aquest sentit.

Absències i omissions

Volem fer explícites algunes deficiències involuntàries en el disseny i construcció d'aquesta guia amb la intenció de mantenir la porta oberta a comentaris i aportacions.

La necessitat d'acotar els temes i definir una extensió concreta per a la guia que presentem, ens ha obligat a deixar fora (de moment) altres perspectives interessants des de les quals també es poden abordar les Finances Ètiques.

Una tasca pendent és incorporar una visió **intercultural** a la concepció dels diners i dels intercanvis econòmics, qüestionar axiològicament a l'alumnat la seva pròpia concepció de valor fora de la **dimensió monetària**, incorporar les aportacions del **discurs feminista** sobre els diners i el sistema econòmic patriarcal.

D'altra banda tampoc no hem incorporat claus per ajustar algunes activitats des de la perspectiva **d'atenció a la diversitat** o elements de referència per facilitar la seva incorporació a les **programacions** de diferents nivells.

Això no és una llista d'excuses, sinó al contrari, és un repte que volem assumir en el futur, però sobretot, també ens agradaria descobrir amb vosaltres, el professorat que s'apropriarà d'aquest material, les possibilitats de millora i correcció de la guia. Esperem poder rebre les vostres aportacions i millorar conjuntament aquesta proposta.

Equip de FETS i Edualter

fets@fets.org

edualter@pangea.org

Més informació:

- Edualter, 2006-2011. Entendre l'Actualitat: Un Repte Educatiu, una Aposta per la Ciutadania.
<http://edualter.org/material/actualitat/actualitat.htm>
- FCONGD, 2007. L'Educació per al Desenvolupament: una estratègia imprescindible.
http://www.fcongq.org/DOCUMENTOS/epd_22_02_08.pdf
- PUJOLÀS MASET, PERE, 2008. 9 ideas clave. El aprendizaje cooperativo. Editorial Graó.
- VVAA, 2010. Caixes d'Estalvis i Desenvolupament al Sud.
http://www.fets.org/index.php?option=com_content&task=view&id=418&Itemid=2&lang=ca_ES.iso88591

Apartat 1: Diners

Plantejament

Aquest primer apartat de la guia “Que els teus diners pensin com tu” tracta el tema dels Diners. Abans d'introduir conceptes l'estalvi, les inversions, la banca, hem decidit començar amb el concepte de Diners i el Consum Responsable per acostar als estudiants els elements que més endavant seran indispensables per a entendre els apartats següents.

Es tracta de ressaltar la importància de conèixer l'origen dels diners com a eina per a l'intercanvi de béns, el seu valor simbòlic, la seva utilització com a referent i la importància d'un bon ús d'aquests.

També es vol reflexionar sobre les alternatives existents a l'ús dels diners, tant en el passat com actualment.

D'aquesta manera s'intenta fer una aproximació a situacions quotidianes i rellevants de la vida dels joves, al seu entorn vital, i de conèixer alternatives, per tal que puguin tenir elements crítics, sustentats i diversos per a formar-se una opinió sobre els diners.

Presentació de l'apartat a l'alumnat

T'has preguntat alguna vegada què són els diners?

Diàriament realitzem activitats o parlem dels diners, però sabem què són els diners?, d'on venen?, què representen les monedes, els bitllets, o altres representacions del valor dels diners?, per què donem valor a aquests objectes: monedes de metall, de paper o altres documents?

Cada vegada que acudim a una botiga per adquirir aliments, roba o altres objectes sabem que el valor que hem de pagar està expressat en euros, però sabem qui determina aquestes quantitats?, ens hem plantejat que és possible que el valor d'un producte es pugui substituir per un altre producte?

Qui va inventar els diners?, si no existissin els diners, podríem seguir intercanviant productes o béns?, creus que els diners tenen la mateixa importància o prioritat en diferents països o cultures?

Per plantejar el tema a l'alumnat és important presentar aquestes preguntes al grup i prendre nota de les respostes que puguin sortir. Aquesta primera dinàmica introductòria servirà per a situar el nivell de coneixement que el grup té sobre el tema

Activitats

Activitat 1.1

Tema: Origen dels diners	Temps: 30 minuts
--------------------------	------------------

Objectius:	- Expressar el nivell de coneixement que l'alumnat té sobre l'origen dels diners
Tipus d'activitat	- Activitat d'exploració i diagnòstic
Metodologia	- Es distribuirà un qüestionari amb preguntes obertes, senzilles i ràpides per a respondre. (5 minuts) - En grups de quatre es demanarà que llegeixin i analitzin les preguntes, discuteixin les respostes i individualment contestin els qüestionaris (15 minuts) - Es dinamitzarà la posada en comú de tot el grup, demanant les respostes als membres de cada grup de quatre i comparant-les amb el solucionari. El qüestionari tindrà un espai d'autocorrecció i una valoració del treball fet en el grup de quatre persones que haurien de completar els estudiants una vegada acabada la correcció. (10 minuts)
Materials	- Qüestionari amb preguntes - Solucionari - Graella d'avaluació
Avaluació	- En aquesta activitat no es valoraran les respostes com a correctes o incorrectes, sinó el procés de participació, debat i exposició. - Per al professorat és important també per saber el nivell de coneixement que l'alumnat té sobre el tema.

Qüestionari l'origen dels diners

1 . Des de quan existeixen els diners?, on es van inventar?

La teva resposta:

Autocorrecció:

2 . A Catalunya, quina és la moneda o representació de diners que existeix?, Quines són les diferents unitats (valor) que representa aquesta moneda?

La teva resposta:

Autocorrecció:

3 . Escribeu altres tres monedes que representin els diners d'altres països

La teva resposta:

Autocorrecció:

4 . Si els diners deixessin d'existir, com ho faries per a adquirir béns o productes que necessitessis a casa teva?

La teva resposta:

Autocorrecció:

Valoració del treball en grup:

SI

NO

M'he sentit bé treballant en grup

He sabut expressar-me bé amb la resta del grup

He après alguna cosa nova

He aportat alguna cosa al grup

Solucionari l'origen dels diners

1 . A Mohenjo-Daro, actualment al Pakistan, s'han trobat monedes que daten de 2900 a. C. D'altra banda al segle VII a.C. A Brega, Turquia, els romans usaven el denarium i altres pobles usaven altres objectes per a representar una unitat monetària: llavors de cacau, ivori, conquilles, closques de tortuga, cabres, ovelles, vaques, blat de moro, dents de dofí, rom, dents de gos, arròs, tabac, closques de cargol, plomes d'ocells pica-soques, chiles, vidre, olles, vi, discos de pedra calcària, bronze, coure, or, plata, ganivets, resina, ferro, àmbar i fins i tot sal i esclaus.

2 . Des de l'any 2002 la moneda de circulació a l'estat espanyol és l'euro, així com en altres 20 països europeus. Les unitats en que està representat l'euro són: Monedes: 1, 2, 5, 10, 20, 50 cénts. i 1, 2 € Bitllets 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500 €

3 . dolar, pes, dinar, bolívar, colón, corona, escut, ien, lliura, ruble,

4 . resposta oberta, explorar la idea d'intercanvi, servei o treball a canvi de béns

Graella d'avaluació

Pregunta i elements de valoració		Totalment	Força	Una mica	Gens
1	L'estudiant ha situat la invenció dels diners abans de l'era cristina i en alguna regió amb cultura o civilització històrica				
2	Escriu l'euro i les 6 fraccions d'euro, així com les 9 unitats de valor				
3	Escriu 3 o més monedes de diferents països				
4	En la resposta inclou el concepte d'intercanvi de productes, servei o treball a canvi de béns				

L'autoavaluació del treball en grup no forma part de la valoració de l'activitat, però pot donar pautes per a la dinamització d'altres activitats desenvolupades en grup.

Més informació:

Video "El origen del dinero y el oro", Asociación Española de Metales Preciosos.

<http://www.youtube.com/watch?v=vG8z9KdpOFA>

Activitat 1.2

Tema: Significat dels diners	Temps: 45 minuts
------------------------------	------------------

Objectius:	Comprendre la funció dels diners i familiaritzar-se amb conceptes relacionats a les finances
Tipus d'activitat	Activitat d'aprenentatge
Metodologia	<p>S'introdueix l'activitat d'acord amb el guió del professorat per comunicar l'objectiu d'aquesta i explorar el coneixement previ sobre el tema. (5 minuts).</p> <p>Es distribueix la fitxa de lectura que acompanya l'activitat i es demana als estudiants que la llegeixin en equips de quatre (15 minuts).</p> <p>Dinamització en tot el grup de conceptes i definicions (guió per al professorat) (10 minuts)</p> <p>Resoldre mots encreuats amb els conceptes que estan inclosos en la lectura i contestar les preguntes que s'inclouen (15 *mins)</p>
Materials	<p>Guió per al professorat.</p> <p>Fitxa de lectura (resum capítol 1 llibre "Uso Responsable del Dinero")</p> <p>Mots encreuats i qüestionari.</p> <p>Solucionari</p> <p>Graella d'avaluació</p>
Avaluació	<p>Identificació de conceptes</p> <p>Comprensió de l'ús dels diners</p> <p>Relació dels diners amb la seva activitat quotidiana</p>
Més informació:	Capítol 1 del llibre "Uso Responsable del Dinero".

Guió per al professorat

Etapa 1.

Aquesta activitat està adreçada a compartir amb els estudiants els conceptes bàsics sobre els diners i el seu origen. .

Per introduir l'activitat és necessari explorar el nivell de coneixement del grup sobre l'origen dels diners, què representen les monedes i bitllets que coneixem i si es coneixen altres mitjans per intercanviar béns o articles. La introducció i l'exploració prèvia pot ocupar cinc minuts, es pot fer motivant la participació general del grup.

És recomanable que el grup ja estigui organitzat en equips de quatre estudiants per al moment següent, que és la lectura en grup de la fitxa sobre "El significat dels diners".

Etapa 2.

Es distribueixen per grups i es deixen 15 minuts per a la lectura, posant especial interès en els conceptes marcats.

Etapa 3.

Es torna a motivar la participació general del grup per compartir aspectes de la lectura que hagin estat d'interès de cada equip (10 minuts). Es pot motivar la participació amb aquest tipus de preguntes:

- Què us ha cridat més l'atenció?
- Coneixieu l'origen de les paraules que usem quan ens referim als diners?
- Quins altres mitjans d'intercanvi d'articles coneixem?
- Per a què usem els diners?

Etapa 4.

Finalment es demana que en els mateixos equips de quatre en que s'ha fet la lectura es resolguin el mots encreuats i es respongui el qüestionari que acompanya el joc. (15 minuts)

Fitxa de lectura per a equips de treball

El significat dels diners

“Diners” té el seu origen en la paraula “denarius” que era una moneda de plata utilitzada en l'imperi romà al segle IV a. de C. Denarius es deriva de “dēnī” que en llatí significa “10 vegades” que era el valor que tènien el denarius comparat amb el “as” que era una altra moneda de coure amb la qual s'intercanviaven articles.

Però, per què s'usaven monedes en l'antiguitat i per què va ser necessari inventar els diners?

El diner és una invenció de diferents civilitzacions de l'antiguitat, segons els arqueòlogues s'ha trobat informació en gairebé totes les regions del món on l'ésser humà es va organitzar i es van desenvolupar cultures. De vegades els diners van prendre forma de monedes, però en altres ocasions la manera de representar un valor era amb articles que eren produïts a la zona: petxines, cacau, ivori, productes del camp, sal o metalls.

Al principi l'ésser humà intercanviava els articles que produïa amb una altra persona que tingués un producte que necessités, així, una persona amb gallines canviava 10 ous per un sac de blat de moro o alguns litres de llet per llenya per produir calor a casa, a això se li denomina **barata** i va ser la forma d'intercanvi de béns usada per la humanitat durant molts segles.

Però era necessari crear un mecanisme que facilités la barata, una forma en què les persones poguessin seguir fent els intercanvis en diferents moments i sense necessitat de consumir un producte, que el resultat de l'intercanvi es pogués transportar d'un lloc a un altre i que el valor de l'intercanviat fos reconegut per tothom.

Totes aquestes funcions les té el diner, el seu valor és reconegut pels membres de la societat (propietat d'**acceptabilitat**), és fàcilment transportable i és utilitzat en el moment i en la quantitat que decideix la persona que el posseeix. Ara ja es podien calcular intercanvis tenint en compte el valor dels béns, aquesta és una altra de les funcions dels diners: la **comparació** del valor de les coses.

També amb els diners es va resoldre un altre problema que hi havia en les cultures antigues, algunes persones ja no treballaven al camp, ni produïen articles de consum, sinó que es dedicaven a oferir serveis a unes altres persones o al govern: la neteja de les ciutats, la recol·lecció de tributs, els soldats, etc. En l'antiga Roma la sal era utilitzada com a mitjà de pagament per als funcionaris públics, d'aquest mineral extret del mar ve el nom de “**salari**”.

Font: Capítol 1 del llibre “Uso Responsable del Dinero” i internet.

El terme “**moneda**” també ve de l'època dels romans, doncs el metall que s'usava com a diners l'any 45 a. de C. es produïa a un costat del temple de la deessa Juno Moneta.

Quan els diners i les monedes es van fer d'ús comú i en la mesura en què hi havia persones que tenien més diners que altres o que havien

d'intercanviar béns amb major valor, va ser necessari resoldre un altre problema: com fer operacions d'articles més valuosos però sense moure grans quantitats de monedes?. Recordant que les monedes i tots els diners tenen un valor simbòlic (és a dir, representen valors que són acceptats pels membres d'una societat), el següent pas per representar grans quantitats de diners va ser crear un document que representés un valor superior al de les monedes i que la persona que el donava, es comprometia a lliurar aquest valor, d'aquesta manera va néixer el paper moneda.

Amb el temps el paper moneda va ser emès únicament per una nova institució que va ser creada per garantir els intercanvis de béns i protegir el valor d'aquests documents: **la banca**.

El nou document que emet la banca es va anomenar **bitllet** i representava el valor dels diners que un banc tenia dipositats i que protegia.

Amb el temps, tant les monedes com els bitllets els emeten únicament els governs dels països, i les quantitats que representen són una part de la riquesa que aquests països posseeixen.

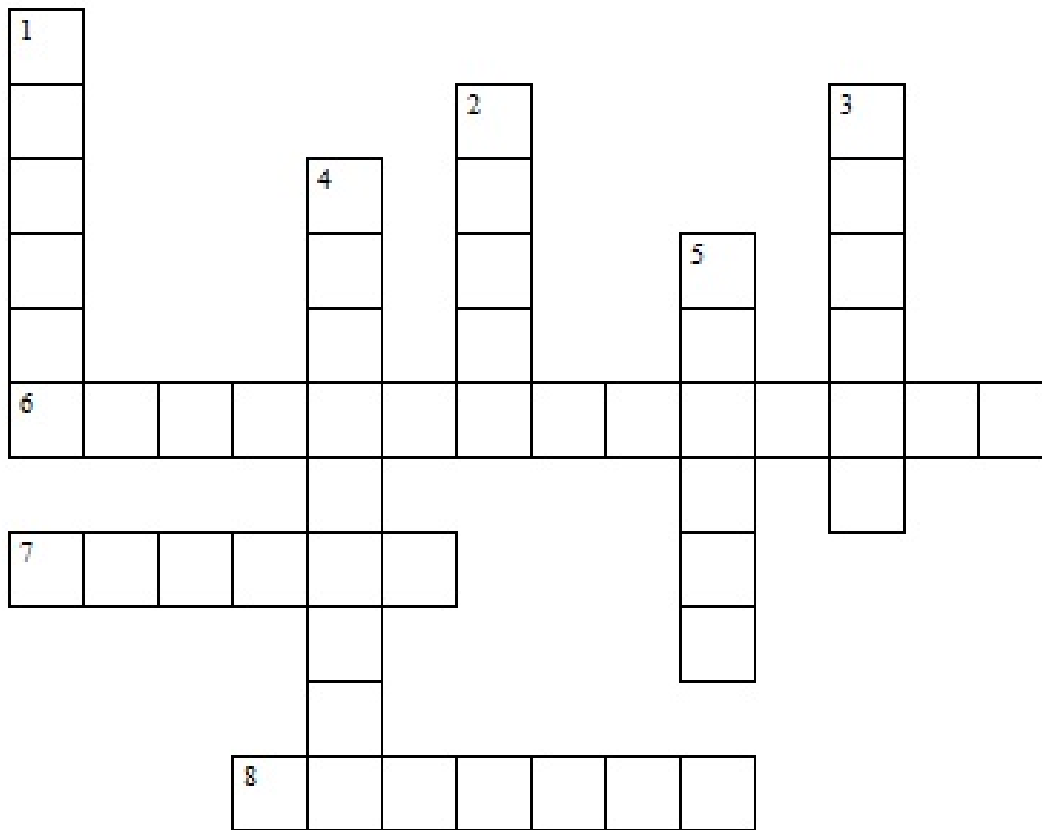
Amb l'arribada de la tecnologia i per facilitar l'intercanvi de béns no només dins de cada país, sinó a tot el món, la representació de valors o diners ha anat canviant, de manera que una quantitat es pot representar per un taló bancari, fer el pagament mitjançant una targeta de crèdit o dèbit o fins i tot de manera telemàtica, per internet, extraient simbòlicament una part dels diners estalviats en un banc i ingressant-ho en el compte d'una altra persona.

El més important, és recordar que els diners i els seus representacions (monedes, bitllets, talons, targetes de crèdit o dèbit) són una referència simbòlica d'una riquesa o d'un valor que li atorguem per facilitar l'intercanvi de béns o serveis que necessitem i que ens ajuden a viure millor.

Significat dels diners

Mots encreuats i qüestionari

1. Resol els següents mots encreuats amb els conceptes que has llegit en la fitxa

Horizontal	Vertical
6 Característica dels diners que permet que totes les persones d'una societat reconguin el valor del mateix	1 Es coneixia així als trossos de metall que s'encunyaven a la vora del temple de la deessa Juno Moneta
7 Té el seu origen en la paraula "denarius"	2 És una institució que es va a crear per protegir els valors que representaven els bitllets i que després ha realitzat altres funcions.
8 Es van inventar per representar quantitats majors de diners que no es podien transportar i que la persona que ho donava es comprometia a pagar després.	3 La forma d'intercanvi de béns usada per la humanitat durant molts segles
	4 Funció dels diners que permet establir el valor entre dos béns diferents
	5 El seu nom ve de la quantitat de sal que se li pagava als funcionaris de l'imperi romà pel seu treball

Qüestionari

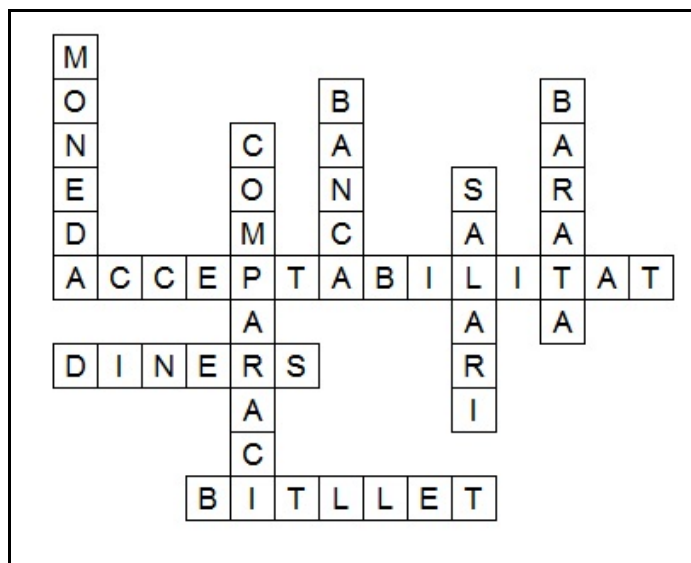
1. Quins aspectes de la fitxa de lectura no coneixies?

2. Per a que van ser inventats els diners?

3. Quin altre ús li pots donar als diners?

Solucionari

Mots encreuats

Qüestionari

1. Quins aspectes de la fitxa de lectura no coneixies?

Oferir algun aspecte rellevant de la lectura, l'antiguitat de la invenció dels diners, les monedes, l'origen de les paraules o l'ús principal dels diners.

2. Per a que van ser inventats els diners?

Principalment per facilitar l'intercanvi de béns i articles

3. Quin altre ús li pots donar als diners?

És una pregunta oberta encara que les opcions podrien estar vinculades a l'ús actual: estalvi, préstecs, etc.

Graella d'avaluació

Graella d'avaluació					
Pregunta i elements de valoració		Totalment	Força	Una mica	Gens
1	Mots encreuats. Respondre correctament els 8 conceptes.				
2	Pregunta 1. Quins aspectes de la fitxa de lectura no coneixies? Demuestra interès en la lectura i dóna importància a aspectes rellevants: antiguitat, origen de les paraules, ús dels diners.				
3	Pregunta 2. Per a que van ser inventats els diners? Ha comprès que el principal ús dels diners és l'intercanvi de béns o l'adquisició d'articles.				
4	Pregunta 3. Quin altre ús li pots donar als diners? Ha raonat una resposta d'acord a la seva pròpia experiència i observació de l'ús quotidià dels diners en el seu cercle proper				

Activitat 1.3

Tema: Intercanvi de béns i definició de valor	Temps: 50 minuts
---	------------------

Objectius:	Relacionar diferents béns o productes pel valor de cadascun d'ells
Continguts	Conèixer els mecanismes per intercanviar béns Creació d'un referent per reconèixer valor en productes o articles elaborats. Realitzar càlculs per intercanviar béns de diferent valor Conèixer el concepte de moneda social i alguns exemples
Tipus d'activitat	Activitat d'aplicació
Metodologia	Un joc en el qual el grup es divideix en quatre o cinc equips. Cada equip representa un poble productor d'un bé que ha d'intercanviar els seus productes amb els altres pobles. Etapas: 1. Cada equip elabora unes monedes que representen el volum i característiques de la seva producció (Taula 1) (15 minuts) 2. Cada equip es trobarà durant 3 minuts amb un altre equip per intercanviar les seves monedes, segons la proporció que es determini. Al final ha d'haver intercanviat monedes amb almenys 3 equips diferents. Per cada intercanvi ha d'anotar en la Taula 2 l'operació d'intercanvi. (15 minuts) 3. Després dels intercanvis, cada equip contestarà el qüestionari de l'activitat per donar a conèixer la seva experiència (10 minuts) Es posaran en comú les impressions del joc i la reflexió sobre el valor dels béns i la seva relació amb les "monedes" (10 minuts).
Materials	Guió per al professorat. Taula 1. Relació d'equips, producte i nombre de monedes. Taula 2. Formulari per emplenar en cada operació d'intercanvi Qüestionari.
Avaluació	

Guió per al professorat

Joc de rol per a elaboració de monedes socials

La presentació de l'activitat es pot fer preguntant als estudiants si coneixen el concepte de moneda social. Es pot dinamitzar amb preguntes obertes i deixar anotades a la pissarra algunes de les respostes dels estudiants.

Per introduir el joc es pot esmentar que l'objectiu d'aquest és conèixer en la pràctica com funciona una moneda social.

Etapa 1.

Dividir al grup en equips de quatre estudiants, cada equip representarà un poble la producció del qual està especialitzada en productes del camp: gallines, ovelles, porcs, vaques, blat, patates.

Amb material escolar i cartró reciclat es crearan monedes que representin la producció de cada poble, a cada equip se li donarà una taula per definir el nombre de productes amb els quals compten i quantes monedes han de fer.

Es reparteixen les taules per a cada equip (Taula 1) i s'elaboren les monedes. És important que cada equip realitzi les monedes d'acord a les indicacions de les taules i decideixi en equip quantes i de quin valor faran les monedes. Si és possible també es pot inventar un nom a les monedes de cada equip.

Etapa 2.

Una vegada que estan elaborades les monedes, cada equip es trobarà amb un altre per realitzar un intercanvi de les seves monedes. L'objectiu és que cada equip tingui almenys tres productes diferents i en diferents quantitats.

Cada trobada s'ha de fer de tres minuts i s'haurà de registrar en la Taula 2.

És important marcar els temps de cada trobada i recordar-ho als estudiants.

Etapa 3.

Es passarà el qüestionari a cada equip perquè contestin les preguntes i es dinamitzarà una posada en comú sobre les impressions que han tingut en elaborar les seves pròpies monedes i al realitzar els intercanvis.

Finalment, i com a treball fora d'aula, es poden passar alguns enllaços per ser consultats a casa i reflexionar sobre què és la moneda social i conèixer alguns exemples propers.

Les preguntes 4 i 5 del qüestionari són opcionals, en cas que es passin els enllaços per treballar a casa.

Taula 1

Instruccions

Amb aquest joc, es posen en pràctica alguns aspectes del que s'anomena "moneda social"

La moneda social és un mecanisme que en alguns llocs es comença a utilitzar per donar valor al treball o als productes elaborats per persones que no poden accedir als diners convencionals. És una forma de posar a treballar la riquesa que una persona pot produir i intercanviar-la per altres béns o serveis.

A Catalunya hi ha una xarxa de persones i entitats que s'han organitzat per a l'ús d'una moneda social comuna (ECO) i a través d'ella es fan intercanvis de molts productes.

1. L'objectiu és elaborar en equip monedes que representin la producció del teu "poble".
2. Depenent de la quantitat d'articles que tinguin, poden elaborar un tipus de monedes o més. Per exemple si són molts articles poden fer una moneda que representi 10 unitats de cada article per intercanviar-ho més fàcilment.
3. Quan decideixin quantes i de quin valor faran les monedes, poden posar nom a cada moneda i omplir la taula que es presenta a baix.

A. Nom de la moneda	B. Valor de la moneda (quants articles val cada moneda)	C. Nombre de monedes a fabricar	D. Total d'articles que representa (BXC)
Total			

4. Amb un cartró reciclat i material del col·legi elabora les monedes que siguin fàcils d'intercanviar i transportar (poden donar-li un disseny i dimensió diferent si han decidit fer diversos tipus de monedes)

Articles de cada equip o poble:

Equip	Article	Quantitat
1	Gallines	150
2	Ovelles	50
3	Porcs	45
4	Vaques	15
5	Blat (kg)	300
6	Patates (kg)	250

Taula 2

L'objectiu de cada trobada és intercanviar monedes que representen béns, l'important és que al final del joc cada equip tingui almenys tres tipus diferents de productes.

Amb les monedes que han produït han d'intercanviar altres monedes que representen productes de l'altre equip i registrar l'operació en la taula següent

Intercanvi 1.

Equip #		Equip #	
Situació inicial	Intercanvi		Situació final
Descriu quantes monedes i de quin tipus tenen	Descriu quantes monedes i de quin tipus intercanviaran i per quantes i de quin tipus de l'altre equip		Descriu quantes monedes i de quin tipus tenen després de l'intercanvi

Intercanvi 2.

Equip #		Equip #	
Situació inicial	Intercanvi		Situació final
Descriu quantes monedes i de quin tipus tenen	Descriu quantes monedes i de quin tipus intercanviaran i per quantes i de quin tipus de l'altre equip		Descriu quantes monedes i de quin tipus tenen després de l'intercanvi

Intercanvi 3.

Equip #		Equip #
Situació inicial	Intercanvi	Situació final
Descriu quantes monedes i de quin tipus tenen	Descriu quantes monedes i de quin tipus intercanviaran i per quantes i de quin tipus de l'altre equip	Descriu quantes monedes i de quin tipus tenen després de l'intercanvi

Intercanvi 4.

Equip #		Equip #
Situació inicial	Intercanvi	Situació final
Descriu quantes monedes i de quin tipus tenen	Descriu quantes monedes i de quin tipus intercanviaran i per quantes i de quin tipus de l'altre equip	Descriu quantes monedes i de quin tipus tenen després de l'intercanvi

Qüestionari de l'experiència

1. Com t'has sentit amb el joc?
2. En el joc, les monedes que has creat representen els productes i articles de cada equip. Les monedes que usem quotidianament, què representen?
3. Quan fèieu els intercanvis, què consideràveu per canviar una quantitat de monedes per una altra?

Preguntes per fora de l'aula

4. En els enllaços que has visitat, quin tipus de béns o serveis ofereixen les personis per intercanviar per monedes socials?
5. Quins avantatges i desavantatges trobes en la moneda social?, per què?

Graella d'avaluació

Graella d'avaluació					
Pregunta i elements de valoració		Totalment	Força	Una mica	Gens
1	Joc i exercici d'intercanvi de monedes. Realitzar intercanvis amb una escala de proporció lògica.				
2	Pregunta 1 Com t'has sentit amb el joc?. Valorar detalls sobre l'experiència, si han pogut expressar la dinàmica del joc.				
3	Pregunta 2. En el joc, les monedes que has creat, representa els productes i articles de cada equip. Les monedes que usem quotidianament, què representen?. Ha expressat elements vinculats a l'obtenció de valor: treball, vendes, producció d'altres articles				
4	Pregunta 3. Quan feieu els intercanvis, què consideraveu per canviar una quantitat de monedes per una altra? Ha explicat la lògica de l'intercanvi, els elements que tenien en compte i el per què dels factors d'intercanvi.				
5	Pregunta 4. En els enllaços que has visitat, quin tipus de béns o serveis ofereixen les persones per intercanviar per monedes socials?. Valorar si ha trobat la resposta a la web i si ha escrit alguns dels productes.				
6	Pregunta 5. Quins avantatges i desavantatges trobes en la moneda social? Es valora en la mesura en què aporti algun avantatge o desavantatge i ha expressat el per què.				

Més informació:

<http://www.xarxaeco.org>

<http://www.ecoseny.net>

<http://www.intercanvis.net/>

Plantejament

En l'apartat 1 hem vist conceptes relacionats amb els diners i amb l'intercanvi de béns i productes. En aquest apartat aprofundirem en l'aspecte del consum, el cicle de vida d'un producte, la seva relació amb la nostra vida quotidiana i la representació de valor o preu que s'assigna als productes.

La proposta d'aquesta guia és introduir també la idea d'un consum responsable i fer reflexionar als estudiants sobre cadascuna de les etapes del cicle de producció perquè des d'una posició informada i crítica puguin decidir si adquireixen o no a un determinat article.

L'important d'aquest apartat és que els estudiants incorporin alguns criteris de decisió per al consum responsable d'articles que considerin propers per després, en apartats posteriors puguin comprendre més fàcilment els principis ètics de la banca.

El context on caldria ubicar-los és en les situacions que viuen habitualment com a consumidors de roba, calçat, tecnologia de comunicació, etc. Una forma d'establir la rellevància d'aquest apartat és vincular el consum a la sostenibilitat del planeta, amenaçada pels recursos limitats que comencen a escassejar, la precarietat laboral que enfrontaran en un futur i els conflictes socials que tot això comporta.

Presentació de l'apartat a l'alumnat

Cada dia consumim diferents béns i articles que necessitem. menjar, vestit, recursos per transportar-nos o per comunicar-nos, material per a l'escola, etc. Cadascun ha estat produït prèviament, ha arribat a nosaltres i en algun moment deixarem d'utilitzar-lo i segurament produïrem un residu.

Aquest cicle en la majoria dels casos és gairebé invisible a la nostra consciència, estem molt acostumats a disposar d'aquests articles que necessitem que no ens aturem a preguntar-nos: d'on vénen aquests productes?, com i per qui van ser produïts?, per que hem adquirit aquest i no un altre article?, quants residus generarà l'ús que faci dels productes?

Fer-se aquestes preguntes i tenir-les en compte per procurar un medi ambient més sa, millorar les condicions de vida dels qui produeixen i un major desenvolupament de l'entorn en què vivim forma part del que s'anomena **Consum Responsable**.

Cada persona, com a consumidora que és, pot triar els productes que millor li satisfacin les seves necessitats, però també i al mateix temps pot seleccionar els productes que respectin el medi ambient, no contaminin tant, hagin estat produïts en condicions de treball dignes i que la seva producció contribueixi també a millorar la comunitat o l'entorn més proper, adquirint productes locals, de temporada en el cas dels aliments, per exemple.

Amb la següent activitat coneixerem amb detall el cicle de vida dels productes i veurem de quina manera ens podem convertir en consumidors responsables.

Activitats

Activitat 2.1

Tema: Cicle de producte i consum	Temps: 90 minuts (2 sessions de 45)
----------------------------------	-------------------------------------

Objectius:	<p>Conèixer amb detall el cicle de vida d'un producte.</p> <p>Reconèixer aspectes de cada etapa del cicle de producció que puguin ser controvertides per les seves conseqüències ambientals, socials o econòmiques.</p>
Tipus d'activitat	Activitat d'aprenentatge i aplicació
Metodologia	<p>Aquesta activitat cal fer-la en dues sessions de 45 minuts cadascuna.</p> <p>En la primera sessió el treball es farà per equips, distribuint als estudiants en cini assignant a cada equip una de les etapes del cicle de producció. Després, cada equip posarà en comú amb la resta del grup la seva reflexió sobre l'etapa. Per reforçar aquesta sessió es pot passar l'enllaç al *video sobre La Historia de les Cosas”.</p> <p>La dinamització d'aquesta sessió es troba en el Guió 1 per al professorat.</p> <p>En la segona sessió (Guió 2) es tracta de posar exemples de productes similars però amb algunes característiques diferents perquè en cada etapa del cicle els estudiants facin l'exercici de valorar les diferències i considerar l'augment o disminució del seu valor.</p> <p>Es pretén que el coneixement del cicle de producció els doni pistes per considerar la lògica del valor del producte i el preu al que poden trobar-la en el mercat. La reflexió pot anar més enllà i emetre un judici sobre alguns productes “controvertits”.</p>
Materials	<p>Guió 1 per al professorat</p> <p>Guió 2 per al professorat</p> <p>Fitxes d'informació per als estudiants</p>
Avaluació	<p>Comprensió de la lògica del cicle i la problemàtica en cadascuna de les etapes.</p> <p>Comprensió de l'augment o disminució de valor en cada etapa del cicle considerant les característiques del producte.</p> <p>Realitzar judicis sobre la conveniència o no de comprar alguns</p>

productes

Expressió oral en explicar la part corresponent.

Col·laboració i treball en equip

Més informació:

Llibre "El uso responsable del Dinero" Capítol 2

Video: "La Historia de las Cosas"

<http://www.youtube.com/watch?v=ykfp1WvVqAY>

Video: "The Story of Stuff"

<http://www.storyofstuff.com/>

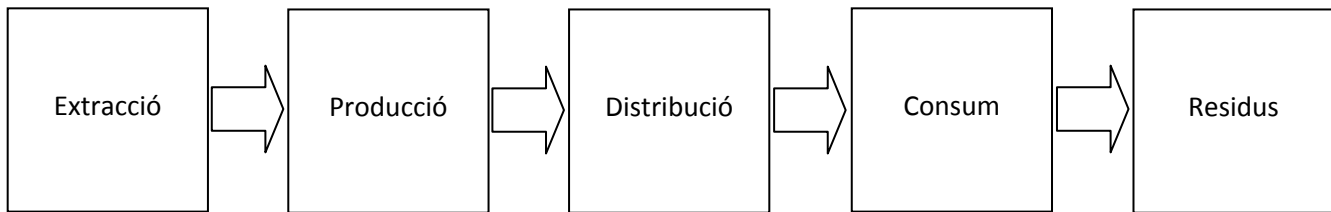
Guió 1 per al professorat

En la primera sessió, l'objectiu és que el grup conegui el cicle de vida d'un producte. La dinàmica serà la següent.

1. Es divideix el grup en cinc equips. Cada equip serà responsable de conèixer i després explicar una etapa del cicle. Als grups se'ls repartirà una fitxa de treball (5 minuts)
2. Explicar als estudiants el cicle de consum i la seva seqüència (fitxa 1) (10 minuts), com a material de suport es pot usar una cartolina gran amb el cicle de vida de producte, que després servirà de mural perquè cada equip afegeixi les seves explicacions.
3. Treball en equips per cadascuna dels etapes del cicle. (20 minuts). Es realitza la lectura de fitxes segons l'etapa que correspongui, es prepara material gràfic per afegir al mural del cicle (l'equip haurà d'afegir al mural algun dibuix o representació gràfica de l'etapa, utilitzant revistes o material de l'escola), es prepara una explicació oral de l'etapa (preferentment que la facin dos o més membres de l'equip)
4. Cada equip presenta l'etapa que li correspon i afegeix al mural el seu dibuix (10 minuts)
5. Es proposa com a treball fora de l'aula el visionat del video "La Historia de las Cosas" per reforçar el coneixement d'aquesta sessió i preparar la següent.

Fitxa 1.

Cicle d'un producte

Extracció	Producció	Distribució	Consum	Residus
<p>És la primera etapa del cicle, s'obtenen les matèries primeres de la naturalesa.</p> <p>Cal considerar l'impacte (en la naturalesa i en la societat) que provoca l'extracció del producte. És un recurs renovable? els beneficis es distribuïxen en l'àrea on s'extreu?</p>	<p>Es realitza una transformació de les matèries primeres en el producte final.</p> <p>S'han d'analitzar les condicions de treball (no treball infantil), els riscos per a la salut, els residus de les fàbriques i el seu impacte en l'entorn. Algunes empreses es comprometen a complir amb criteris de bona producció.</p>	<p>Inclou l'empaquetat, els trasllats i la venda.</p> <p>És important mirar als materials que s'usen per a empaquetar, les emissions de contaminants que es realitzen pel trasllat d'on es produeix on es ven.</p>	<p>La publicitat, la periodicitat, la necessitat de consumir.</p> <p>Cal considerar si la publicitat no és enganyosa, quants aparells són necessaris i si és imprescindible renovar un aparell.</p>	<p>Quan es deixa d'usar el producte, la seva reutilització o reciclatge. Els residus.</p> <p>El que cal saber és si es pot reutilitzar o reciclar, els materials poden separar-se i integrar-se a altres productes. On es dipositen els residus?</p>

Mes informació:

Vídeo The Story of Stuff – Español

<http://www.youtube.com/watch?v=ykfp1WwVqAY>

Fitxes d'informació per als estudiants: Fitxa 2.

Extracció

És la primera etapa del cicle, s'obtenen les matèries primeres de la naturalesa.

Cal considerar l'impacte (en la naturalesa i en la societat) que provoca l'extracció del producte. És un recurs renovable? els beneficis és distribueixen en l'àrea on s'extreu?

Molts productes que coneixem requereixen una tecnologia molt cara i sofisticada per extreure els materials que necessiten. Les companyies que realitzen aquestes extraccions no sempre compleixen amb totes les normes de seguretat o de salut que necessiten les persones que treballen en els llocs d'extracció.

La demanda de molts productes que necessiten matèries primeres relacionades a minerals (coure, or, plata, carbó, petroli) ha fet que empreses i governs hagin reduït també aquestes mesures. Com més productes consumim més demanda hi haurà per a aquests productes i més extracció hi haurà i més persones hauran de treballar en aquests llocs.

En alguns casos, l'escassetat de productes minerals ha provocat que per poder extreure'ls alguns països s'hagin confrontat a guerres o conflictes socials greus: el cas del coltà (mineral que tenen tots els telèfons mòbils) al Congo va provocar una *massacre entre diverses ètnies, el petroli ha estat un motiu en les dues guerres del Golf Pèrsic.

A més de productes minerals, també s'exploten recursos renovables, fustes, cotó o la mateixa agricultura que proveeix els productes per a la indústria alimentària. En aquest tipus d'articles és important tenir en compte que la demanda ha provocat que l'explotació d'aquests recursos s'elevi i que en molts camps la capacitat de producció comenci a esgotar-se.

Preguntes per respondre en l'explicació

- en què consisteix l'extracció dins del cicle de producció?
- és fàcil saber la procedència de les matèries primeres dels productes que consumim?
- quins són alguns exemples de matèries primeres en els productes més comuns que consumim: telèfons mòbils, roba, calçat, menjar?

Prepara un dibuix o cerca algun retall de revista que representi aquesta etapa del cicle de producció

Prepara una exposició oral de 3 minuts sobre aquesta etapa. En l'explicació del treball en equip hi han de participar com a mínim dues persones.

Fonts i més informació:

El coltan: Un juego de guerra por celular. Ea, periódico de análisis 28-09-2008

<http://ea.com.py/el-coltan-un-juego-de-guerra-por-celular/>

Se estima que por cada kilo de coltán han muerto entre dos y tres niños - Coltán futuro insostenible. El País, 29-08-2009

<http://lacomunidad.elpais.com/casajuntoalrio/2009/8/28/se-estima-por-cada-kilo-coltan-han-muerto-entre-dos-y>

La guerra de Irak aún no ha terminado. Eltb, 31-08-2010

<http://www.eitb.com/noticias/internacional/detalle/492958/la-guerra-irak-no-ha-terminado/>

30. | Que els teus diners pensin com tu

Fitxes d'informació per als estudiants: Fitxa 3.

Producció

Es realitza una transformació de les matèries primeres en el producte final.

S'han d'analitzar les condicions de treball (no treball infantil), els riscos per a la salut, els residus de les fàbriques i el seu impacte en l'entorn. Algunes empreses es comprometen a complir amb criteris de bona producció.

Un problema important dels últims anys ha estat que l'oferta de productes de consum ha fet que els preus dels articles disminueixin, més enllà del valor que podria tenir el producte. Perquè el guany (la diferència entre el que costa produir un article i el preu de venda) no es redueix, moltes empreses han decidit portar els seus processos de producció o transformació de matèries a altres països on la mà d'obra és més barata.

En la majoria dels països on s'han traslladat les produccions d'articles de consum (deslocalització) les garanties de treball just i digne no es compleixen. Els tallers on es cus la roba o material esportiu, el calçat, té lloc el muntatge dels aparells de tecnologia més sofisticats (iPod, iPad, mòbils, càmeres fotogràfiques) es troben a països com Xina, Pakistan o Bangladesh que han rebut queixes de moltes ONG sobre l'abús que les empreses cometien contra els seus treballadors (treball infantil, jornades de més de 10 hores, males condicions de treball, salaris baixos, inseguretat, etc.)

Un altre element a considerar és el procés i els materials necessaris per transformar els articles. Per exemple, per produir una ampolla d'aigua d'un litre, són necessaris 162 grams de petroli i set litres d'aigua. Els colorants que s'usen per tintar la roba, en molts casos són altament contaminants i el procés per processar els residus costa molts diners. Altres empreses han decidit portar la seva producció a altres països també perquè les regles ambientals són més flexibles i poden contaminar amb menys limitacions que en els seus països d'origen.

Algunes empreses han començat a preocupar-se per aquests temes i han creat mecanismes per certificar que els tallers que contracten per realitzar la producció en altres països compleixin amb les normes laborals i ambientals. No obstant això, encara falta molt per fer i com a consumidors el que podem fer és verificar en cada compra que fem l'origen de la producció de l'article i exigir a l'empresa que ens ho ven que es comprometi a ser responsable i justa amb les persones que hi treballen.

També podem consumir productes que s'hagin fabricat prop de casa, doncs amb això podem demanar també a les autoritats que les condicions de treball siguin adequades i que en el procés de producció es compleixin les normes de respecte al medi ambient.

Preguntes per respondre en l'explicació

- en què consisteix la producció o transformació dins del cicle de producció?
- és fàcil saber el lloc on s'han produït els productes que consumim?
- quins són alguns exemples de productes que per la manera com han estat produïts no estaries disposat a comprar?

Prepara un dibuix o cerca algun retall de revista que representi aquesta etapa del cicle de producció

Prepara una exposició oral de 3 minuts sobre aquesta etapa. En l'explicació del treball en equip hi han de participar com a mínim dues persones.

Més informació

Campanya Roba Neta

<http://www.robaneta.org>

Fitxes d'informació per als estudiants: Fitxa 4.

Distribució

Inclou l'empaquetat, els trasllats i la venda.

És important mirar els materials que s'usen per a empaquetar, les emissions de contaminants que es realitzen en els trasllats del lloc de producció al de venda.

Una conseqüència de la deslocalització de la producció d'articles és el cost que representa distribuir els productes als llocs on s'han de vendre. En molts casos cal protegir-los per que no es trenquin, s'embrutin o per que les condicions climàtiques no els perjudiquin. També cal afegir el trasllat i la urgència amb la qual moltes vegades s'ha de fer aquest trasllat.

Realment sabem quan kilòmetres han recorreguts els productes que adquirim?, és necessari que comprem articles produïts en regions llunyanes?, no es produeixen aquests articles en el nostre entorn?

Els productes de Xina, Indonèsia o Filipines han de recórrer més de nou mil kilòmetres per arribar al nostre país. Avui dia, el canvi climàtic s'ha accelerat tant que cada emissió de CO2 addicional a la terra representa un perill per a la sostenibilitat del nostre planeta. Realment ens convé seguir important tants productes d'altres continents i que en el seu transport se segueixi contaminant tant?

L'altre factor en la distribució com ja hem dit abans és la cura en el transport i la presentació del producte: l'embalatge o empaquetatge. En ocasions i per fer més atractiu un article, les companyies inverteixen molts diners en presentar-nos caixes de colors cridaners de materials cars, però que paguem i que en el moment que comencem a utilitzar el producte acaben com a residu.

Preguntes per respondre en l'explicació

- en què consisteix la distribució dins del cicle de producció?
- com es podrien reduir les despeses que tenen a veure amb l'empaquetatge i el transport de productes? què es podria fer per a no afectar al medi ambient en aquests dos aspectes?
- quins són alguns exemples de productes que per la manera com es distribueixen no estaries disposat a comprar?

Prepara un dibuix o cerca algun retall de revista que representi aquesta etapa del cicle de producció

Prepara una exposició oral de 3 minuts sobre aquesta etapa. En l'explicació del treball en equip hi han de participar com a mínim dues persones.

Mes informació:

El 40% del total de mòbils se fabriquen en China

<http://movilae.com/el-40-del-total-de-moviles-se-fabriquen-en-china/>

Envases alternativos, una estrategia para aumentar las ventas

<http://agroalcantabria.wordpress.com/2009/12/02/envases-alternativos-una-estrategia-para-aumentar-las-ventas/>

Fitxes d'informació per als estudiants: Fitxa 5

Consum

La publicitat, la periodicitat, la necessitat de consumir.

Cal considerar si la publicitat no és enganyosa, quants productes són necessaris i si és imprescindible renovar un article. Aquesta part del cicle és la més important, ja que és la que motiva tot el procés i en la mesura en què s'accelera el consum d'articles, l'extracció, producció i distribució també han d'accelerar-se.

En aquesta etapa és important considerar les necessitats que tenim i el nivell de consum que tenim de molts productes. realment necessitem renovar el nostre telèfon mòbil cada any?, cada temporada hem de comprar-nos unes sabates noves?, quan una persona estimada fa l'aniversari, és necessari comprar alguna cosa o puc fer alguna cosa jo mateix per obsequiar-li?

En aquesta etapa la publicitat ocupa un lloc privilegiat, en qualsevol lloc i en qualsevol moment rebem missatges que ens animen a consumir més productes. En tots els casos el cost de la publicitat l'acabem pagant els consumidors?, d'on provenen els recursos per pagar les persones famoses, futbolistes o actrius que ens intenten convèncer per consumir una o una altra marca?

Per continuar venent les empreses han desenvolupat dos conceptes que ens obliguen a seguir en aquesta carrera: l'obsolescència programada i l'obsolescència percebuda. L'**obsolescència programada** es pot veure fàcilment en els productes tecnològics, cada vegada es redueix més el temps en què un determinat article és el "més modern" i llavors hem de renovar-ho perquè no és el millor, però realment en necessitem un de nou?. L'**obsolescència percebuda** és la que socialment ens creiem, el món de la moda és el millor exemple: si no tens la samarreta de la marca de moda ets un antiquat i has d'anar volant a la tenda per tenir-la, encara que no la necessitis.

A més de gastar més i malgastar recursos, quines conseqüències tindria si consumíssim sense límit?.

Preguntes per respondre en l'explicació

- en què consisteix el consum dins del cicle de producció?, per què es tan important?
- quins factors intervenen en la decisió de comprar o no comprar algun article?, quines estratègies utilitzen les empreses perquè seguim comprant productes sense necessitar-los?
- quins són alguns exemples de productes dels quals podríem canviar els nostres patrons de consum: reduir la seva periodicitat, reutilitzar-los, intercanviar-los per uns altres?

Prepara un dibuix o cerca algun retall de revista que representi aquesta etapa del cicle de producció

Prepara una exposició oral de 3 minuts sobre aquesta etapa. En l'explicació del treball en equip hi han de participar com a mínim dues persones.

Més informació

La telefonía móvil supera en España el número de habitantes. CincoDías. 05/06/2006

http://www.cincodias.com/articulo/empresas/telefonía-movil-supera-Espana-numero-habitantes/20060605cdscdiemp_5/cdsemp/

Gasto en publicidad en el sector de las telecomunicaciones, audiovisual e Internet

<http://www.ontsi.red.es/sector-tic/indicador/id/563/gasto-publicidad-el-sector-las-telecomunicaciones-audiovisual-internet-.html>

Video: Compro, per tant existeixo

http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=30307&p_ex=consum

Fitxes d'informació per als estudiants: Fitxa 6

Residus

Quan es deixa d'utilitzar el producte, la seva reutilització o reciclatge. Els residus.

El que cal saber és si es pot reutilitzar o reciclar, els materials poden separar-se i integrar-se a altres productes. On es dipositen els residus?

En aquesta etapa del cicle de producció els articles ja han estat utilitzats o consumits per les persones que els han adquirit, sempre pot haver-hi la possibilitat que l'article pugui seguir-se utilitzant (potser amb alguna reparació), reutilitzar-lo o intercanviar-lo per un altre, aprofitar part dels seus components o reciclar-lo totalment. El reciclatge és una alternativa que en els últims anys ha adquirit molta importància. Avui dia gairebé tot el que consumim en una llar es pot portar a un punt específic de reciclatge. Lamentablement, alguns productes són difícils de reciclar, els seus components han estat fabricats d'una manera que és difícil separar els seus elements o per fer-ho es requereixen processos molt cars.

En el cas d'alguns electrodomèstics, en adquirir-ne un de nou la companyia venedora ha de recollir el producte vell. Però en el cas de telèfons mòbils o ordinadors el reciclatge és més difícil i no hi ha control sobre la destinació dels seus components. Una pantalla d'ordinador és considerada una deixalla perillosa pels seus components químics que poden contaminar grans quantitats d'aigua o produir gasos altament contaminants si tenen contacte amb el foc.

Pel que fa als anomenats residus tecnològics, el planeta comença a estar al límit de la seva sostenibilitat. Hi ha zones d'Àsia on tradicionalment s'havien estat portant residus tecnològics en abocadors a cel obert, la qual cosa està suposant un desastre natural i social per a aquestes regions, i al ritme actual suposadament això mateix afectarà altres regions del planeta.

En el cas d'altres productes hauríem de saber des del moment de la seva adquisició el valor social i ambiental que suposa gestionar-ne els residus que generen, o si estaríem disposats a invertir una mica més en el pagament d'una taxa de recuperació de materials. Molts cartutxos de tinta per a impressores ja afegeixen en el preu de compra un càrrec per finançar projectes de reciclatge.

La roba, el calçat i altres materials es poden reutilitzar o intercanviar, regalar o fins i tot vendre's en mercats de segona mà que existeixen en molts llocs i que representen una alternativa de recuperació del valor de la peça.

Al final, del que es tracta és que aquest cicle de producció conclou amb el menor nivell de residus possible, però el ritme de producció-consum al que ens hem acostumat fa que no valorem els productes adquirits, i que per tant tinguem poc interès en conservar-los.

Preguntes per respondre en l'explicació

- en què consisteix la deixalla dins del cicle de producció?, per què es tan important?
- quines conseqüències té l'acceleració del nivell de consum que tenim de diferents productes altament contaminants?
- quins són alguns exemples de productes que caldria tenir molt en compte pel que fa als residus que generen?

Prepara un dibuix o cerca algun retall de revista que representi aquesta etapa del cicle de producció

Prepara una exposició oral de 3 minuts sobre aquesta etapa. En l'explicació del treball en equip hi han de participar com a mínim dues persones.

Nace una nueva amenaza para Colombia: la basura electrónica

<http://www.yamidamat.com.co/Contenido/contenido.asp?Entrevista=220>

Video Exportar Daños. <http://www.adnstream.tv/video/HeMfMujJuh/Exportar-Danos>

34. | Que els teus diners pensin com tu

Guió 2 per al professorat

La segona sessió d'aquesta activitat té com a objectiu l'aplicació del coneixement presentat en la sessió anterior analitzant un producte en cadascuna de les etapes del cicle de producció des del punt de vista del valor econòmic que afegeix als articles i els costos socials o ambientals relacionats. És convenient que el mural construït entre tot el grup es posi com a referència a la pissarra per al treball en equip que realitzaran en aquesta sessió.

La dinàmica d'aquesta sessió serà la següent:

1. S'explica l'objectiu de la sessió i es divideix el grup en equips de quatre estudiants i se'ls reparteixen les fitxes de productes annexes (5 minuts).
2. Cada equip analitzarà el producte assignat des de la perspectiva del cicle de producció complet i farà anotacions en cadascun dels quadres de la següent matriu (20 minuts):

Producte: .			
Etapa	Cost econòmic o valor afegit al producte	Cost social o benefici a les persones	Cost ambiental o efecte en el medi ambient
Extracció			
Producció			
Distribució			
Consum			
Residus			

3. Una persona de cada equip explicarà les diferents observacions que han fet sobre el producte en cadascun de les etapes del cicle i la seva relació amb el valor afegit al producte, el seu cost social i ambiental (15 minuts).

4. Individualment es respon el qüestionari d'autoavaluació del treball col·laboratiu de les dues sessions.

Productes a valorar en la sessió 2:

<p>Motorola W 510, 0€, compromís de consum per 24 mesos. A la venda en la campanya de nadal de 2007.</p>	
<p>Botes de futbol Nike Mercurial Speed, 79,90€, Publicitades per Cristiano Ronaldo</p>	
<p>Samarreta Abercrombie, 100% Cotó, 53,10€ Fabricada a Cambodja</p>	
<p>Un litre d'aigua FontVella (Danone). 0,80€ Aigua mineral del Montseny</p>	
<p>logurt La Fageda, 1,33€ Fabricat por una Societat cooperativa de benefici social a Santa Pau, Girona. Tenen la seva pròpia granja</p>	

Autoavaluació del treball col·laboratiu

Respondre les preguntes següents:

1 En la primera sessió de treball sobre el cicle de producció, la col·laboració de l'equip amb el qual vas treballar va ser:

Excel·lent	
------------	--

Bona	
------	--

Regular	
---------	--

Dolenta	
---------	--

2. Com valores el treball que has aportat als equips durant les dues sessions?

Excel·lent	
------------	--

Bé	
----	--

Regular	
---------	--

Dolent	
--------	--

3. Com valores el treball que altres estudiants han aportat en els equips on has participat?

Excel·lent	
------------	--

Bé	
----	--

Regular	
---------	--

Dolent	
--------	--

4. Com valores la forma d'expressar-se de les persones que han exposat el treball dels equips?

Excel·lent	
------------	--

Bona	
------	--

Regular	
---------	--

Dolenta	
---------	--

5. Com valores en general el treball en equips col·laboratius?

Excel·lent	
------------	--

Bé	
----	--

Regular	
---------	--

Dolent	
--------	--

Graella d'avaluació

Graella d'avaluació					
Pregunta i elements de valoració		Totalment	Força	Una mica	Gens
1	Ha comprès la lògica de producció i consum, comprèn la dinàmica de les etapes i la conseqüències de cadascuna d'elles.				
2	Ha comprès el cost o valor que afegeix cada etapa al preu dels productes que consumim				
3	Ha valorat altres aspectes a considerar durant una compra (com l'aspecte ambiental o social)				
4	S'ha expressat adequadament i emet encertadament opinions personals sobre la temàtica exposada oralment				
5	Ha valorat positivament el treball col·laboratiu realitzat per ell o ella mateixa, així com el de la resta dels estudiants del seu equip				

Plantejament

La tercera part d'aquesta guia didàctica té com a objectiu donar a conèixer l'evolució del rol de la banca en les societats modernes, el flux de diners, la seva creació mitjançant l'atorgament de crèdits i particularment els conceptes d'estalvi i inversió, abordats des de la perspectiva individual com a consumidors d'un dels serveis que els bancs ofereixen.

Es proposen dues activitats enfocades al paper dels bancs en la canalització de recursos a manera de préstecs o Inversions en negocis controvertits o llunyans a l'ètica dels estalviadors. El qüestionament (i seguint l'exemple del cicle de producció) és en el sentit de preguntar si la clientela dels bancs sap cap a on es dirigeix el capital estalviat i si estaria disposada a invertir en armes, negocis contaminants o que explotin a treballadors.

La primera activitat ha de realitzar-se en un aula d'informàtica doncs totes les etapes es realitzen amb suport de l'ordinador i una connexió a internet.

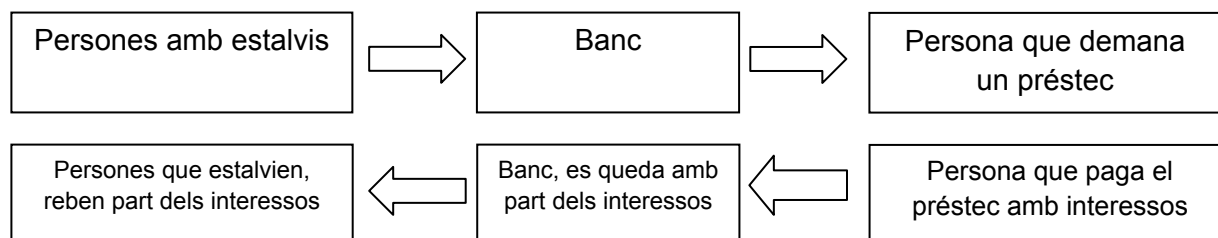
La segona activitat és un joc de rol en el qual se simularà una assemblea d'accionistes, es distribuiran papers entre els estudiants i la idea és generar un debat sobre la conveniència o no que el banc inverteixi en un projecte.

Presentació de l'apartat a l'alumnat

En altres apartats hem vist com va tenir lloc la invenció dels diners i el seu ús, també el per què de l'aparició dels bancs. Al principi, la tasca dels bancs era protegir els valors reals que eren representats per les monedes o bitllets. Els bitllets eren com notes que asseguraven que existia un valor de riquesa (or en la majoria dels casos) que recolzava aquest paper simbòlic.

El següent rol dels bancs va ser el de mediar entre les persones que estalviaven o dipositaven aquests valors i les persones que necessitaven diners per invertir-los en algun negoci, comprar llavors per als seus cultius, etc.

Així, la banca podia rebre diners de moltes persones, acumular-los i després, deixar-los en préstec a persones que no en tenien però que podien invertir-los en alguna cosa que després els permetria retornar-los amb una quantitat addicional com a benefici del préstec.

En la mesura en què el sistema seguia funcionant, els bancs van notar que no totes les persones retiraven els seus estalvis al mateix temps, per la qual cosa podien prestar més diners del que realment tenien en resguard. Al final, si es deixaven més diners dels que hi havien guardats i les persones que demanaven un préstec el pagaven no hi hauria cap problema.

Aquesta regla s'ha anat normalitzant fins als nostres dies, els bancs estan obligats a posar en "reserva" només un 10% dels diners reals que reben dels estalviadors i la resta els poden posar a la disposició de persones que sol·licitin un crèdit. Aquesta història explicada a manera d'animació la pots veure en un vídeo disponible a internet: **Diners com a Deute** <http://vimeo.com/2115815>

La dinàmica es repeteix tantes vegades com es pugui fins que les operacions ho permetin.

Un exemple per explicar com funciona aquesta reserva i la manera en què els bancs poden seguir prestant diners basant-se solament en la promesa de les persones de retornar-los, es pot observar en la següent pàgina: **Com emeten diners els bancs.** <http://www.xarxaeco.org/C%F3mo-emiten-dinero-los-bancos.php>

Al final, el que podem concloure és que inicialment, els diners van ser inventats per representar una quantitat de riquesa que havia estat creada per una persona o comunitat, però ara, atès que els diners han estat creats en el moment en què unes altres persones han sol·licitat un préstec, el valor que representen actualment no és la riquesa, sinó el deute.

Per tot això, la importància dels estalvis que les persones o les empreses dipositen als bancs és molt rellevant. Per cada euro dipositat es podran disposar de quantitats que es multipliquen a si mateixes per invertir-les en préstecs de persones o d'empreses, però, a quin tipus d'empreses adrecen els bancs les seves inversions?, a qui presten diners els bancs?

Normalment el criteri que utilitzen els bancs per prestar diners es basa en que l'empresa a la qual li prestarà pugui pagar i que a més li retorni uns interessos majors per tenir guanys i repartir part d'aquests interessos a les persones que estalvien.

Però així com quan consumim algun article, podem fixar-nos en els materials que s'utilitzen (si són recursos renovables o no), la manera en què han estat fabricats els productes (si s'han respectat els drets laborals de les persones) o la contaminació que ha generat la producció de l'article (si afecta el medi ambient), també quan tenim una quantitat de diners i volem estalviar-la, podem fixar-nos a quin tipus de projectes o empreses dedicarà els meus diners el banc en el qual decideixi dipositar els meus estalvis.

En un altre apartat parlarem dels principis que la banca ètica té i que es poden considerar un bon criteri per decidir en quin banc podem dipositar els nostres estalvis amb la seguretat que no s'invertiran en negocis amb els quals podríem no estar-hi d'acord.

En aquesta secció, el que farem serà primer "descobrir" a què dediquen els bancs els nostres diners i de quina forma decideixen invertir en diferents negocis per obtenir guanys.

Activitats

Actividad 3.1

Tema: Taller de publicitat: els secrets de la banca	Temps: 60 minuts
---	------------------

Objectius:	Seleccionar alguns dels projectes controvertits que financien els bancs Explicar aquests projectes utilitzant les tècniques de la publicitat per atreure possibles estalviadors.
Tipus d'activitat	Activitat de generalització i aplicació
Metodologia	Aquesta activitat s'ha de desenvolupar a l'aula d'informàtica, cadascuna de les etapes requereix que els estudiants utilitzin l'ordinador, tant per a la recerca d'informació a internet com per a la confecció d'un anunci publicitari editat digitalment. La dinàmica de l'activitat és la següent: <ol style="list-style-type: none">1. Es formen equips de dos o tres estudiants per treballar amb un ordinador i es presenten els objectius generals de l'activitat, els seus temps i criteris d'avaluació (5 minuts).2. Cada equip realitzarà recerques a internet per trobar alguns projectes que hagin finançat els bancs o caixes més coneguts: BBVA, Banc Santander, la Caixa, etc. Es prendran notes sobre la recerca en el formulari annex (Taula 1) i es seleccionarà un projecte en concret (15 minuts).3. Es realitzarà una recerca d'anuncis publicitaris del banc o caixa triada que serà la base per l'etapa següent (10 minuts).4. Amb l'ajut d'un programa d'edició d'imatges es demanarà als estudiants que reconverteixin l'anunci original introduint alguna frase o imatge que faci referència al projecte controvertit seleccionat en el punt 2 (20 minuts).5. Finalment, es demana que alguns anuncis s'exposin i els estudiants expliquin el per què de la frase o imatge que acompanya el nou anunci (10 minuts) Finalment fora de l'aula es recomana el visionat del video Ace Bank
Materials	Ordinador Taula 1 per estudiants
Avaluació	Valoració dels criteris que considera l'equip per seleccionar un projecte controvertit Creativitat i estètica de l'anunci Valoració tècnica de l'ús del programa d'edició d'imatges.
Més informació:	Secretos de la banca http://www.banksecrets.eu/ Ace Bank http://www.economiasolidaria.org/documentos/reportaje_y_video_de_ace_bank_en_castellano Contrapublicidad gráfica (El Cederrón Didáctico) http://www.lettra.org/spip/article.php?id_article=1787

Taula 1

Selecció de projectes controvertits que financien els bancs.

Tant els bancs com les empreses que fabriquen productes, utilitzen la publicitat per que les persones seleccionin les seves marques, dipositin els seus estalvis i utilitzin els seus serveis. Això permet al banc comptar amb majors recursos per fer préstecs o invertir en negocis o empreses que li rendixin majors guanys.

Però en ocasions els bancs inverteixen en negocis en els quals no totes les persones estarien disposades a invertir. Tu estaries disposada o disposat a deixar diners a algú que contaminarà rius o talarà un bosc?, permetries que amb els teus estalvis es fabriquin armes que després es vendran a països que estan en guerra?

La publicitat que fan els bancs no sempre reflecteix aquests projectes que poden ser controvertits i que sembla que són com a “secrets” guardats pels bancs, que no apareixen en els seus anuncis.

En aquesta activitat seleccionarem un banc que financii algun projecte amb el qual no hi estem d'acord i després re dissenyarem l'anunci d'aquest banc perquè digui alguna cosa sobre aquesta activitat.

Algunes pàgines on pots trobar informació per començar la teva recerca són aquestes:

Secretos de la banca	http://www.banksecrets.eu/
Finançament Ètic i Solidari	http://www.fets.org
BBVA Sense Armes	http://www.bbvasensearmes.org/
Banco Santander sin Armas	http://www.bancosantandersinarmas.org/
Finanzas Éticas : Noticias	http://finanzaseticas.org/category/documentacion/noticias-de-interes/

Després de seleccionar el banc i el motiu pel qual no estan d'acord amb les Inversions que realitza, és important omplir el quadre següent:

Banc:	
Nom del projecte que financia:	
Explica els motius pels quals no estàs d'acord amb que el banc inverteixi en aquest projecte:	
Describeu el tipus de problemes que podria generar aquest projecte en les comunitats on es fa (ambientals, de contaminació, d'inseguretat, problemes laborals):	

El pas següent de l'activitat és buscar a internet un anunci d'aquest banc i re dissenyar-lo.

Amb la informació del quadre que has omplert abans, has d'inventar una frase que relacioni el projecte amb la inversió del banc i la invitació a les persones a invertir en aquest banc.

També podeu incloure imatges que descriguin el projecte que considereu controvertit.

El més valuós en aquesta part de l'activitat és la creativitat i que l'anunci sembli un anunci de debò, encara que probablement un banc mai no el publicaria a cap periòdic.

Graella d'avaluació

Graella d'avaluació					
Pregunta i elements de valoració		Totalment	Força	Una mica	Gens
1	Han detectat projectes que poden ser considerats controvertits i ha expressat els motius pels quals hi estarien en contra				
2	Han construït una frase creativa i les imatges de suport criden l'atenció i són coherents amb el missatge				
3	Han utilitzat correctament l'eina d'edició d'imatges				

Actividad 3.2

Tema: Assemblea d'accionistes i estalviadors d'un banc	Temps: 60 minuts
--	------------------

Objectius:	<p>Expressar opinions sobre la conveniència o no d'invertir en negocis que poden ser controvertits</p> <p>Argumentar davant les persones que voten la informació segons la posició que els toca defensar</p>
Tipus d'activitat	Activitat per expressar opinions
Metodologia	<p>Aquesta activitat és un joc de rol que es pot desenvolupar en una sessió o dues segons la profunditat de la informació disponible.</p> <p>La part de preparació és indispensable perquè l'activitat es desenvolupi positivament. L'objectiu no és forçar una decisió concreta, sinó provocar en els estudiants una disciplina de debat i argumentació.</p> <p>És important també atendre les recomanacions del guió que acompanya aquesta activitat perquè el debat segueixi una lògica que permeti al grup entendre el procés de presa de decisions.</p> <p>La dinàmica del joc s'explica en el guió i la informació a cada equip segons el seu rol.</p>
Materials	<p>Guió per al professorat</p> <p>Material informatiu per als equips segons el seu rol.</p>
Avaluació	<p>Preparació de la informació sobre el debat, coneixement dels arguments</p> <p>Argumentació i expressió oral</p> <p>Participació en el debat</p>
Més informació:	<p>Secretos de la banca http://www.banksecrets.eu</p> <p>Finançament Ètic i Solidari http://www.fets.org</p> <p>BBVA Sense Armes http://www.bbvasensearmes.org</p> <p>Banco Santander sin Armas http://www.bancosantandersinarmas.org</p> <p>Finanzas Éticas http://finanzaseticas.org/</p>

Guió per al professorat

Etapa 1. Preparació dels rols (5 minuts)

Per dur a terme el joc de rol és necessari assignar els papers als diferents equips:

- Equip que representarà a les persones estalviadores del banc (5 a 6 estudiants)
- Equip que representarà a les i els accionistes del banc (5 a 6 estudiants)
- Equip que representarà a una ONG que ha investigat el projecte en el qual planeja invertir el banc (5 a 6 estudiants)
- Equip que representarà als membres de la companyia que presenta el projecte i que demana que s'inverteixi en ell. (5 a 6 estudiants)

La distribució física segons la qual s'ubicarà cada equip pot ser la següent:

Etapa 2. Preparació dels arguments (15 minuts)

Una vegada distribuïts, es reparteixen les fitxes d'informació sobre el projecte en qüestió, cada fitxa conté la informació general del projecte, les dades que a cadascun dels rols li interessa donar a conèixer i els criteris que es tindrien en compte per decidir si el projecte s'aprova o no.

Cada equip ha d'estudiar bé la informació continguda en la seva fitxa per fer una presentació en la següent etapa i contestar les preguntes que puguin fer-los els altres equips.

En grups on sigui possible desenvolupar l'activitat en dues sessions, convé fer una ronda de la següent etapa basant-se en la informació de les fitxes i en la segona sessió permetre que els equips investiguin més dades fora de l'aula per aprofundir en el debat.

Etapa 3. Debat (40 minuts)

El professor o professora ha de moderar els temps i els torns de paraula per a cada equip perquè es dugui a terme el debat de manera adequada.

Els torns per parlar es distribuïran de manera equitativa en tres fases:

- Fase d'exposició: s'ha de parlar sobre l'interès de cada equip pel que fa al projecte i aportar informació perquè els altres equips també tinguin el mateix interès (12 minuts, 3 minuts cada equip)

- Torn d'al·lusions: cada equip ha d'escoltar el que els altres equips diuen i respondre cadascun dels criteris que hagin esmentat a favor o en contra. (12 minuts, 3 minuts cada equip)

- Torn de rèpliques i contrarèpliques: de nou, cada equip que se senti al·ludit haurà d'oferir alguna explicació o argument sobre el que s'hauria de fer o deixar de fer en relació al projecte. (12 minuts, 3 minuts cada equip)

- Torn de precís i preguntes. Com dèiem abans, si és possible continuar amb el debat en una segona sessió, el professorat pot fer un resum de les ideïes clau del primer debat i encarregar que cada equip s'informi sobre el tema per continuar en una segona sessió. Els torns per parlar seguirien sent els tres que hem esmentat abans i es podria incorporar una votació per part de l'equip d'estalviadors i accionistes per saber si s'aprova o no el projecte.

Finalment es distribueix un qüestionari sobre les impressions de l'activitat que s'haurà de contestar individualment.

Equip d'estalviadores del banc (5 a 6 estudiants)

Es tracta d'un projecte d'exploració per trobar possibles pous de petroli en el sud de Perú

La zona on es duria a terme el projecte té alts índexs de pobresa en la població que l'habita i majoritàriament són persones indígenes, originàries de la regió amb gran vinculació a l'agricultura encara que no satisfan les seves necessitats bàsiques d'alimentació. Manquen de serveis de salut i educació.

El projecte representaria una forta inversió a la zona, les autoritats locals han atorgat tots els permisos per a l'explotació. S'han fet estudis ambientals per part de l'empresa que diu que no afectarà el medi ambient.

Les persones estalviadores tenen interès a invertir en el projecte sempre que no hi hagi danys en el medi ambient i les persones que viuen a la zona també es beneficiïn del projecte. També li demanarien als accionistes del banc que els atorguin un percentatge alt de rendiment pels seus estalvis, actualment el banc els dóna un 4% d'interès per projectes que no són controvertits, moltes persones que són estalviadores necessiten rebre rendiment del seu estalvi per millorar la seva situació econòmica.

És important escoltar els arguments dels altres equips per establir les condicions sota les quals les persones estalviadores estarien d'acord o no, que els seus diners s'invertís en el projecte comentat.

Només hi ha oportunitat d'explicar la seva posició en tres torns. El primer és per establir el seu interès per invertir o no en el projecte. El segon torn ha de ser per respondre als arguments dels altres equips. El tercer torn s'ha d'utilitzar per oferir una conclusió i respondre alguna replica que s'hagi donat durant els dos torns anteriors.

Per a cada torn l'equip podrà exposar durant tres minuts, per la qual cosa s'ha de preparar ben el que es dirà. No s'han de desviar del tema central, s'ha d'assumir el rol que ha tocat defensar, no s'ha d'interrompre a altres membres de l'equip, es poden usar recursos dialèctics o teatrals per donar més força als seus arguments.

Equip d'accionistes del banc (5 a 6 estudiants)

Es tracta d'un projecte d'exploració per trobar possibles pous de petroli en el sud de Perú

La zona on es duria a terme el projecte té alts índexs de pobresa en la població que l'habita i majoritàriament són persones indígenes, originàries de la regió amb gran vinculació a l'agricultura encara que no satisfan les seves necessitats bàsiques d'alimentació. Manquen de serveis de salut i educació.

El projecte representaria una forta inversió a la zona, les autoritats locals han atorgat tots els permisos per a l'explotació. S'han fet estudis ambientals per part de l'empresa que diu que no afectarà el medi ambient.

Les persones accionistes del banc estan molt convençudes que el projecte s'hauria de finançar perquè el projecte significa molts guanys per al banc. Si l'empresa que durà a terme el projecte assegura que compleix amb totes les normes i beneficiarà a les persones de la zona, el banc estaria d'acord.

Si hi hagués alguna controvèrsia pel que fa al projecte (afectar a la població indígena que viu a la regió, contaminació o altres danys), els accionistes estarien disposats a donar un percentatge major a les persones que estalvien els seus diners al banc perquè no retirin els seus estalvis. (Actualment els donen un 4% d'interès pels seus estalvis, estarien disposats a donar un 6% com a màxim)

Al banc li interessa molt també la seva imatge i no vol que es faci mala publicitat sobre els projectes on inverteix. Ha de demanar a l'empresa que fa el projecte que els danys siguin mínims.

És important escoltar els arguments dels altres equips per establir les millors condicions sota les quals el projecte podria interessar a totes les persones (estalviadores i accionistes).

Només hi ha oportunitat d'explicar la seva posició en tres torns. El primer és per establir el seu interès per invertir o no en el projecte. El segon torn ha de ser per respondre als arguments dels altres equips. El tercer torn s'ha d'utilitzar per oferir una conclusió i respondre alguna replica que s'hagi donat durant els dos torns anteriors.

Per a cada torn l'equip podrà exposar durant tres minuts, per la qual cosa s'ha de preparar ben el que es dirà. No s'han de desviar del tema central, s'ha d'assumir el rol que ha tocat defensar, no s'ha d'interrompre a altres membres de l'equip, es poden usar recursos dialèctics o teatrals per donar més força als seus arguments.

Equip de membres de una ONG que ha investigat el projecte (5 a 6 estudiants)

Es tracta d'un projecte d'exploració per trobar possibles pous de petroli en el sud de Perú

La zona on es duria a terme el projecte té alts índexs de pobresa en la població que l'habita i majoritàriament són persones indígenes, originàries de la regió amb gran vinculació a l'agricultura encara que no satisfan les seves necessitats bàsiques d'alimentació. Manquen de serveis de salut i educació.

El projecte representaria una forta inversió a la zona, les autoritats locals han atorgat tots els permisos per a l'explotació. S'han fet estudis ambientals per part de l'empresa que diu que no afectarà el medi ambient.

L'ONG a la qual representa l'equip té un grup de persones que desenvolupen projectes d'agricultura ecològica a la zona on es vol dur a terme el projecte. Es reconeix que el projecte pot portar molta inversió a la regió però afectarà a la població (canviarà la seva forma tradicional de viure) i al medi ambient.

El projecte tampoc beneficiarà a la població amb noves ocupacions perquè les persones que viuen a la zona no tenen un nivell alt de formació, per treballar en pous petrolers es requereix una formació d'anys que l'empresa no està disposada a esperar.

Encara que l'empresa té tots els permisos per dur a terme el projecte, no és clar que si hi ha algun accident l'empresa pugui resoldre els problemes que ocasioni. L'ONG denuncia que en altres ocasions l'empresa ha tancat les seves sucursals als països on ha treballat i no ha resolt els conflictes ocasionats.

Si el projecte és aprovat, l'ONG estaria disposada a organitzar una campanya en els mitjans de comunicació per denunciar que el banc és còmplice d'un projecte que danyarà la forma de viure de moltes persones i afectarà el medi ambient. No beneficiarà a les persones de la zona perquè el petroli que s'extreu serà per vendre's a l'estranger.

L'ONG convida a les persones estalviadores que retirin els seus diners del banc i ho ingressin en altres bancs, que inverteixin en projectes respectuosos del medi ambient i per beneficiar a les persones.

És important escoltar els arguments dels altres equips per establir les millors condicions sota les quals el projecte podria interessar a totes les persones (estalviadores i accionistes) per poder argumentar en contra.

Només hi ha oportunitat d'explicar la seva posició en tres torns. El primer és per establir el seu interès per invertir o no en el projecte. El segon torn ha de ser per respondre als arguments dels altres equips. El tercer torn s'ha d'utilitzar per oferir una conclusió i respondre alguna replica que s'hagi donat durant els dos torns anteriors.

Per a cada torn l'equip podrà exposar durant tres minuts, per la qual cosa s'ha de preparar ben el que es dirà. No s'han de desviar del tema central, s'ha d'assumir el rol que ha tocat defensar, no s'ha d'interrompre a altres membres de l'equip, es poden usar recursos dialèctics o teatrals per donar més força als seus arguments.

Equip de membres de la companyia que presenta el projecte (5 a 6 estudiants)

Es tracta d'un projecte d'exploració per trobar possibles pous de petroli en el sud de Perú

La zona on es duria a terme el projecte té alts índexs de pobresa en la població que l'habita i majoritàriament són persones indígenes, originàries de la regió amb gran vinculació a l'agricultura encara que no satisfan les seves necessitats bàsiques d'alimentació. Manquen de serveis de salut i educació.

El projecte representaria una forta inversió a la zona, les autoritats locals han atorgat tots els permisos per a l'explotació. S'han fet estudis ambientals per part de l'empresa que diu que no afectarà el medi ambient.

L'equip que representa a l'empresa ha de mostrar tots els arguments a favor del projecte. La zona pateix molta pobresa i l'explotació del petroli pot ajudar a millorar les condicions de vida de la població.

Les persones que viuen a la zona podrien treballar en els pous de petroli i guanyarien més diners.

Com el petroli s'exportaria, els guanys serien majors i l'empresa podria retornar els diners de la inversió amb majors interessos per les persones accionistes i estalviadores del banc (al banc podria pagar-li fins a un 10% de rendiment).

Si el banc estableix més condicions per invertir, cuidar el medi ambient o respectar les condicions de vida de la població, l'empresa no podria assegurar el mateix percentatge de rendiment i hauria d'oferir només un 4% d'interès.

És important escoltar els arguments dels altres equips per establir les millors condicions sota les quals el projecte podria interessar a totes les persones (estalviadores i accionistes) per poder argumentar en contra.

Només hi ha oportunitat d'explicar la seva posició en tres torns. El primer és per establir el seu interès per invertir o no en el projecte. El segon torn ha de ser per respondre als arguments dels altres equips. El tercer torn s'ha d'utilitzar per oferir una conclusió i respondre alguna replica que s'hagi donat durant els dos torns anteriors.

Per a cada torn l'equip podrà exposar durant tres minuts, per la qual cosa s'ha de preparar ben el que es dirà. No s'han de desviar del tema central, s'ha d'assumir el rol que ha tocat defensar, no s'ha d'interrompre a altres membres de l'equip, es poden usar recursos dialèctics o teatrals per donar més força als seus arguments.

Qüestionari per a l'alumnat

Una vegada que s'ha realitzat el debat, respondre les següents preguntes.

1. Com valores el treball realitzat pel teu equip?

Excel·lent	
------------	--

Bé	
----	--

Regular	
---------	--

Dolent	
--------	--

2. ¿ Com valores l'aportació que has realitzat al teu equip?

Excel·lent	
------------	--

Bé	
----	--

Regular	
---------	--

Dolent	
--------	--

3. Amb aquest exercici de debat, quant has millorat en la forma de treballar en equips col·laboratius?

Molt	
------	--

Poc	
-----	--

Gens	
------	--

4. Consideres que els bancs informen suficientment a les persones que estalvien els seus diners sobre la destinació dels recursos i els projectes financen?, per què?

--

5. De quina manera podrien influir les persones que estalvien diners en l'elecció de projectes que finançaran els bancs?

--

Graella d'avaluació

Graella d'avaluació					
Pregunta i elements de valoració		Totalment	Força	Una mica	Gens
1	Treball cooperatiu. Primeres tres preguntes del qüestionari i valoració del professorat. S'ha treballat en equip i ha aportat elements positius al debat.				
2	Pregunta 4 de qüestionari. Ha argumentat alguns elements per considerar la poca transparència dels bancs				
3	Pregunta 5 de qüestionari. Ha proposat un mecanisme de participació de les persones estalviadores, debat, preguntes o retir d'estalvis				
4	Debat. Argumentació. Els equips han preparat els seus arguments i ho demostren durant els seus torns d'exposició.				
5	Debat. Repliques. Els equips han contestat els arguments dels altres equips i han defensat la seva argumentació positivament.				
6	Debat. Expressió oral. Els arguments s'han expressat de forma clara, sintètica i sense interrupcions, bon volum de veu i utilitzant recursos dialèctics...				

Plantejament

Una vegada que hem conegut el camí que històricament ha tingut la creació dels diners, l'evolució dels mecanismes d'intercanvi de valors i de riquesa i l'ús de les formes de crèdit o préstecs, val la pena ressaltar la importància d'un dels actors que s'ha transformat en protagonista d'aquests processos: la banca.

En aquest apartat es pretén apropar a l'alumnat de manera molt practica i al mateix temps reflexiva i gràfica els principis que formen part de la denominada banca ètica en contraposició a la manera d'operar de la resta de bancs que no segueixen aquests principis.

Primer que res reconeixent que cadascuna de les activitats que realitzem tant les persones com les institucions (en aquest cas els bancs) no són "neutrals". Estudiar, treballar, comprar, divertir-se i estalviar són algunes activitats que darrera d'elles sempre tenen un interès o intencionalitat, pot ser que sigui explícita o que sigui oculta.

Quan plantegem aquest apartat des de la proximitat i derrocant la muralla de "neutralitat", la qual cosa volem és apropar la pregunta del qui o què rep les conseqüències de les meves accions quotidianes?, aquestes conseqüències són negatives o nocives?, estaria jo d'acord en què altres persones vegin amenaçats els seus drets o la dignitat de la seva forma de vida com a conseqüència de les meves accions?

Actualment a Europa, gairebé la totalitat de les operacions quotidianes de compravenda, estalvi, transferència de diners i fins i tot la recepció dels sous i salaris de persones treballadores es fa amb la intermediació de les caixes d'estalvi i bancs.

En aquest sentit, si dia a dia tenim alguna cosa que veure amb els bancs, per què no ens qüestionem l'ús que fan dels nostres diners?, estariem disposades i disposats al fet que els nostres diners financés la fabricació i compra d'armes?, deixariem que la gestió dels estalvis es realitzés de manera gairebé secreta i sense conèixer l'origen dels beneficis que rebem?, ens agradaria que els bancs atorguessin préstecs a projectes o idees que ens puguin semblar més profitoses i no nocives?

Així, l'objectiu principal d'aquest apartat a més de donar a conèixer els principis sota els quals treballa la banca ètica, també és transmetre a l'alumnat el missatge propositiu d'assumir un grau de responsabilitat sobre les accions quotidianes per a la millora del sistema en el qual vivim: ser conscients que la participació i la implicació en la decisió de la destinació dels nostres recursos forma part d'un procés de transformació cap a un model econòmic més just.

Presentació d'apartat al alumnat

Quin ús fem de manera quotidiana dels diners?, ho fem servir de manera responsable consumint productes que satisfan les nostres necessitats i que a més són fabricats sense afectar el medi ambient o posant el risc la dignitat de les persones que han participat en la seva fabricació, distribució o venda?

En altres apartats hem vist com podem ser conscients que els nostres patrons de consum i estalvi tenen una conseqüència directa o indirecta sobre la vida d'altres persones. També ens hem adonat que si és important l'ús que fem dels diners, també hem de prendre en compte la destinació que donem als nostres estalvis o als diners que tenim dipositat en bancs o caixes, doncs d'aquí deriven una sèrie d'accions i decisions que poden afectar també a més persones.

Quan arribi el moment i hagis de triar un banc per guardar els teus diners i realitzar la majoria de les operacions econòmiques quotidianes, quins criteris utilitzaràs?, saps que existeixen alguns bancs que poden invertir d'acord a valors relacionats a la justícia, el respecte a les persones i al medi ambient?

T'agradaria que el teu banc prengués en compte la teva veu en el tipus de projectes en els quals decidís invertir?, que la gestió dels recursos es fes de forma transparent i sobretot, amb la intenció de millorar la manera en què es produeix, es fabrica i es consumeix?

Més enllà dels serveis que un banc et pot donar, darrera l'operació diària del banc hi ha interessos i prioritats que en ocasions no prenen en compte les creences o valors de les persones que estalvien els seus diners.

Per tenir una opció addicional a la banca comercial, s'han creat els anomenats bancs ètics que ofereixen els mateixos serveis però la forma en què operen, els projectes que financen i la informació que ofereixen a la seva clientela és diferent.

En aquest apartat veurem els “principis ètics” d'aquest altre tipus de bancs. Podrem comparar la forma d'operar i l'interès que tenen enfront dels bancs convencionals. Així, quan decideixis què banc triar per tenir els teus recursos tindràs més elements per seleccionar el banc que sigui més adequat al teu propi interès.

Activitats

Actividad 4.1

Tema: Triar un banc, una qüestió d'ètica?	Temps: 2 sessions de 60 minuts
---	--------------------------------

Objectius:	<p>Conèixer els principis de la banca ètica i incorporar aquests en una simulació d'elecció de banc</p> <p>Reconèixer la transcendència de triar una institució bancària i el seu impacte en la transformació del model econòmic.</p>
Tipus d'activitat	Activitat d'aprenentatge i aplicació
Metodologia	<p>Mitjançant el treball en grups de treball s'analitza i reflexiona sobre els principis ètics de la banca.</p> <p>Des de la pròpia experiència es crea de manera col·laborativa un instrument per comprovar .si un banc compleix o no amb els principis ètics.</p> <p>Per equips s'investiga un banc triat i en una segona sessió s'exposen els resultats.</p> <p>Per a la segona sessió i aplicant els coneixements previs sobre els principis ètics se simula gràficament el compliment d'aquests i es determina una escala o puntuació per a cada banc.</p> <p>Al final, tot el grup prioritzarà els bancs analitzats i establirà un ordre consensuat entre els bancs més o menys ètics segons els criteris seleccionats.</p> <p>L'activitat conclou amb un qüestionari individual que convida a la reflexió sobre el rol que tenen els bancs en el tipus de relacions econòmiques que tenim en la societat i la millor manera de transformar-la per fer-la més justa.</p>
Materials	<p>Guió per al professorat sessió 1</p> <p>Guió per al professorat sessió 2</p> <p>Fitxes d'informació per a l'alumnat sessió 1</p> <p>Qüestionari individual</p> <p>Papelógrafo</p> <p>Llistó per dinàmica de la sessió 2 (opcional)</p>
Avaluació	<p>Capacitat de comprensió dels principis ètics de la banca i conversió de la seva expressió abstracta a un instrument pràctic de anàlisis (preguntes)</p> <p>Utilització de fonts d'informació variada per analitzar la situació de cada banc</p>

segons els criteris creats.

Comprensió i interpretació de resultats des d'una representació gràfica.

Reflexió crítica sobre la vulneració de drets propis o d'altres persones quant a l'operació dels bancs.

Reconeixement de la capacitat de transformació de les accions quotidianes com l'elecció d'un banc o l'estalvi

Més informació:

Principis ètics de la banca, FETS:

http://www.fets.org/index.php?option=com_content&task=view&id=28&Itemid=63

Vídeos i entrevistes sobre Finances Ètiques:

<http://www.youtube.com/user/bancaetica>

Oikocredit, otra forma de hacer trabajar el dinero

<http://www.youtube.com/watch?v=OAtUZlw7rHM>

Vídeos d'ATTAC sobre Finances Ètiques:

<http://blip.tv/file/2108878>

<http://blip.tv/file/3736727>

<http://blip.tv/file/3807465>

Guió per al professorat sessió 1

La primera sessió d'aquesta activitat consisteix en la presentació dels principis ètics de la banca com s'han definit per un conjunt d'institucions de Catalunya agrupades en l'associació FETS (Finançament Ètic i Solidari).

La metodologia de treball es realitzarà en cinc grups (de 4 o 5 estudiants) entre els quals es distribuïran les fitxes explicatives dels cinc principis ètics.

Les etapes per a aquesta primera sessió són les següents:

Etapa 1. Explicació de l'activitat i criteris d'avaluació (10 minuts).

Es descriuen les diferents etapes, s'organitza al grup per treballar en cinc equips i es distribueixen les fitxes per grups.

En aquesta primera sessió és important ressaltar la importància de comprendre els principis, saber explicar-los a la resta del grup i convertir-los en tres preguntes concretes a partir del coneixement adquirit.

Etapa 2. Treball per grups (20 minuts)

Cada equip analitzarà un dels principis, reflexionarà sobre els elements que ho constitueixen, estudiarà els exemples que s'exposen i redactarà tres preguntes que se li podrien fer a una persona responsable d'un banc o a qualsevol persona que conegui l'entitat (professorat, pares, mares, etc.) per saber si l'entitat compleix o no amb aquest principi.

També es prepararà una petita explicació de tres minuts sobre el principi analitzat per compartir-la amb la resta del grup.

Etapa 3. Posada en comú i elaboració de qüestionari conjunt (25 minuts)

Un portaveu de cada equip explicarà en cinc minuts en què consisteix el principi que han analitzat i presentarà les preguntes que han elaborat.

Les preguntes es poden escriure en un papelografo o en la pissarra sota el principi que correspongui.

Principi d'Ètica Aplicada	Principi de Participació	Principi de Coherència	Principi de Transparència	Principi d'Implicació
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-

Etapa 4. Preparació de la sessió 2 (5 minuts)

Els mateixos equips de treball es conserven per a la sessió 2.

Amb l'instrument que reuneix els cinc principis ètics i les 15 preguntes elaborades en el grup s'assigna a cada equip la recerca d'informació pràctica sobre cinc bancs o caixa d'estalvi concretes.

El llistat de bancs adjunt (annex 1) amb informació d'Internet pot ajudar a donar pistes per trobar les respostes al qüestionari, encara que el millor és donar indicacions generals per a la recerca d'informació. Es pot suggerir usar diferents fonts, Internet, diaris, entrevistes amb els pares o mares, professorat. La resposta a les preguntes no ha de ser concreta, pot ser la percepció que es tingui de la institució.

El format de qüestionari que es pot construir podria ser com l'annex 2 d'aquesta guió.

Annex 1

Llistat de bancs i possibles fonts d'informació

Banc o Caixa d'estalvis	Font d'informació
Banco Santander	<p>Web del banc: www.bancosantander.es</p> <p>Notícies: http://www.diagonalperiodico.net/El-Banco-Santander-salpicado-por.html http://profesores.universia.es/noticia.jsp?idNoticia=2909&title=BANCO-SANTANDER-UNIVERSIA-PRESENTAN-%A1OYE!-PROYECTO-ENSE%D1AR-ESPA%D1OL-45-000-PROFESORES-BRASIL http://reservamoral3.blogspot.com/2009/11/banca-espanola-financia-actividades-y.html</p> <p>Campanyes: Banco Santander sin Armas: http://www.bancosantandersinarmas.org/ Bank Secrets: http://www.banksecrets.eu</p>
Banco BBVA	<p>Web del banc: www.bbva.es</p> <p>Notícies: http://www.quiendebeaqui.org/spip.php?article1313 http://www.eluniversal.com.mx/finanzas/78874.html</p> <p>Campanyes: BBVA Sin Armas: http://www.bbvasinarmas.org/ Bank Secrets: http://www.banksecrets.eu</p>
La Caixa	<p>Web de la caixa: www.lacaixa.es</p> <p>Notícies: http://www.enricduran.cat/es/la-banca-invierte-en-guerra-y-destruccion-del-medio-ambiente http://www.europapress.es/sociedad/salud/noticia-empresas-caixa-invierte-empresas-nueva-creacion-sagetis-biotech-chronobiotech-20101006135512.html http://www.internautas.org/html/775.html</p> <p>Campanyes: La banca i el negoci de les armes: http://www.centredelas.org/index.php?option=com_content&view=article&id=429%3AAla-banca-y-el-negocio-de-las-armas&catid=42%3Aeconomia-de-defensa&Itemid=63&lang=es</p>
Caja Navarra	<p>Web de la caixa: www.cajanavarra.es</p> <p>Notícies: http://observatoriociudem.blogspot.com/2010/09/040910-en-navarra-no-son-trajes-son.html http://www.20minutos.es/noticia/536473/0/fusion/caja/navarra/ http://www.economiasolidaria.org/noticias/la_banca_civica_de_caja_navarra_implicada_en_fabricacion_de_material_militar</p>
Triodos Bank	<p>Web del banc: www.triodos.es</p> <p>Notícies: http://www.huelvainformacion.es/article/opinion/800673/finanzas/justas.html http://www.telecinco.es/informativos/economia/noticia/100027589/Otra+forma+de+trabajar+con+tu+dinero+Los+bancos+eticos+existen+</p> <p>Campanyes: http://www.fets.org/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=79 http://finanzaseticas.org/finanzas-eticas/triodos-bank/</p>

Annex 2

Format de qüestionari

Banco: _____

.Pregunta	Resposta SI / NO	Font d'informació
Principi d'Ètica Aplicada		
Principi de Participació		
Principi de Coherència		
Principi de Transparència		
Principi d'Implicació:		

Fitxa per l'equip 1

Principi d'Ètica Aplicada

L'ètica aplicada té a veure amb el procés i els tràmits que una institució bancària realitza en el seu moment a dia. Des de la cura que posa a rebre els diners, conèixer el seu origen (evitar que provinquin de fonts il·legals o dubtosa) fins a les decisions que pren per dirigir aquests recursos en projectes amb beneficis socials.

Tradicionalment el paper de la banca ha estat mitjançar entre persones que tenen estalvis i persones que necessiten diners per realitzar alguna activitat econòmica que reditua beneficis.

Si se seguís el principi d'ètica aplicada no solament es tomaria en compte el benefici econòmic de l'activitat finançada, sinó a més la repercussió social del projecte: que es creessin més ocupacions, s'impulsés la economia comunitària i local, les energies renovables, l'agricultura biològica, es promourà la diversitat cultural i ètnica, es difongués i treballés per a la solidaritat internacional i el comerç just.

També es considera que aquest principi es compleix quan l'entitat es preocupa per invertir els diners de les persones que estalvien en projectes que tradicionalment són exclosos per la majoria dels bancs, perquè no tenen un respatller, aval o no formen part de grans corporacions.

En tots els casos l'ètica que regula les operacions d'un banc ètic té com a principal sustento el respecte als drets humans de les persones que tenen a veure amb la seva gestió, estalviadors, persones que demanen préstecs, personal dels projectes finançats, l'entorn social i el respecte al medi ambient.

Elaboració de preguntes.

Després de llegir i analitzar en què consisteix el principi s'han de fer dues tasques:

- Una breu explicació del principi per compartir amb la resta del grup (no ha de ser molt llarga, màxim tres minuts)
- Redactar tres preguntes que es podrien fer a una persona que treballi en un banc, que siguin fàcils de contestar (SI o NO) i que ens puguin ajudar a valorar si l'entitat compleix o no amb el principi ètic.

Es tracta de trobar en la redacció d'aquesta fitxa les claus per construir aquestes tres preguntes. En la següent etapa es elaborarà un qüestionari amb les preguntes elaborades per tots els equips per lo que han de ser molt clares perquè tot el grup les entengui.

Fitxa per al equip 2

Principi de Participació

El principi de participació es refereix al dret que tenen les persones d'emetre la seva opinió i expressar les seves preferències sobre l'ús i intencionalitat dels seus estalvis.

En qualsevol àmbit democràtic la participació no només significa votar o dir la teva opinió sinó que significa un compromís quotidià sobre la definició d'accions i estratègies. Als bancs que compleixen el principi de participació es considera que les persones poden influir en les directrius de l'entitat.

Alguns bancs comercials han decidit reservar un percentatge dels seus guanys a projectes solidaris i sobre aquesta quantitat permeten a la clientela decidir què projecte finançar. Creïs que és correcte fer "competir" les necessitats socials d'una població?

Una participació real de la clientela i de les persones associades a un banc o caixa seria la que reflectís íntegrament el criteri que com a comunitat desitgen expressar sobre les inversions i projectes a impulsar, amb mecanismes de comunicació i expressió lliures i oberts.

Elaboració de preguntes.

Després de llegir i analitzar en què consisteix el principi s'han de fer dues tasques:

- Una breu explicació del principi per compartir amb la resta del grup (no ha de ser molt llarga, màxim tres minuts)
- Redactar tres preguntes que es podrien fer a una persona que treballi en un banc, que siguin fàcils de contestar (SI o NO) i que ens puguin ajudar a valorar si l'entitat compleix o no amb el principi ètic.

Es tracta de trobar en la redacció d'aquesta fitxa les claus per construir aquestes tres preguntes. En la següent etapa es elaborarà un qüestionari amb les preguntes elaborades per tots els equips per lo que han de ser molt clares perquè tot el grup les entengui.

Fitxa per al equip 3

Principi de Coherència

Amb aquest principi els bancs que es consideren ètics porten a la pràctica el que anuncien. Per complir amb aquest principi han de complir els seus objectius respectant en tot moment els valors de la seva clientela i les persones associades.

En aquest principi es defineix el que un banc o caixa d'estalvi pot o no finançar. Entre els projectes que un banc ètic no finançaria seria la producció i venda d'armament, de tabac, de pornografia; subministrament a l'exèrcit, explotació laboral i infantil, experimentació amb animals, destrucció del medi, contaminació d'aigua o aire, agricultura amb manipulació genètica, producció d'energia nuclear, destrucció de la capa d'ozó, producció i distribució de pesticides tòxics i no degradables, tala de boscos tropicals i utilització de fusta tropical com a matèria primera.

Un banc ètic tampoc invertiria en mineria amb alta contaminació de residus, grans plantacions en els països del Sud, explotació laboral i ambiental, deslocalització a països del Sud amb pràctiques d'explotació laboral, comportament comercial i publicitari tendenciosos i manipulador dels consumidors, discriminació salarial entre directius i treballadors o homes i dones, recolzament a règims polítics dictatorials, especulació financera, evasió impostos i paradisos fiscals, monopolis econòmics, comerç de drogues i màfia.

Elaboració de preguntes.

Després de llegir i analitzar en què consisteix el principi s'han de fer dues tasques:

- Una breu explicació del principi per compartir amb la resta del grup (no ha de ser molt llarga, màxim tres minuts)
- Redactar tres preguntes que es podrien fer a una persona que treballi en un banc, que siguin fàcils de contestar (SI o NO) i que ens puguin ajudar a valorar si l'entitat compleix o no amb el principi ètic.

Es tracta de trobar en la redacció d'aquesta fitxa les claus per construir aquestes tres preguntes. En la següent etapa es elaborarà un qüestionari amb les preguntes elaborades per tots els equips per lo que han de ser molt clares perquè tot el grup les entengui.

Fitxa per al equip 4

Principi de Transparència

La transparència en un banc ètic és una de les peces clau. A diferència dels bancs convencionals la informació dels projectes on s'inverteix i la manera en què es realitzen aquestes inversions ha de ser pública i ha de fer-se arribar a la clientela i als socis de manera regular.

També s'ha d'informar de les conseqüències que ha tingut qualsevol tipus d'inversió, en el projecte finançat, en les persones involucrades, en el medi ambient i en la manera de vida de la comunitat on s'ha intervingut.

La banca comercial utilitza "instruments" d'inversió als quals li assigna un nom genèric que poc o gens té a veure amb la destinació dels diners. Difícilment aquests instruments es poden rastrejar per conèixer on han arribat els recursos i els bancs poc informen sobre el lloc on es porten, quins projectes es beneficien, les seves conseqüències o danys.

Elaboració de preguntes.

Després de llegir i analitzar en què consisteix el principi s'han de fer dues tasques:

- Una breu explicació del principi per compartir amb la resta del grup (no ha de ser molt llarga, màxim tres minuts)
- Redactar tres preguntes que es podrien fer a una persona que treballi en un banc, que siguin fàcils de contestar (SI o NO) i que ens puguin ajudar a valorar si l'entitat compleix o no amb el principi ètic.

Es tracta de trobar en la redacció d'aquesta fitxa les claus per construir aquestes tres preguntes. En la següent etapa es elaborarà un qüestionari amb les preguntes elaborades per tots els equips per lo que han de ser molt clares perquè tot el grup les entengui.

Fitxa per al equip 5

Principi de Implicació

El principi d'implicació consisteix en la capacitat de transformar la nostra societat que pot tenir un banc de la mà de les persones que estalvien en ell. A més d'establir certs projectes on un banc ètic no hauria d'invertir, aquestes entitats han de proposar a la seva clientela projectes que podrien millorar les comunitats on s'intervinguin.

El banc ha de ser molt sensible als problemes socials, ambientals i de les persones per poder dirigir els seus recursos a resoldre'ls. Un banc que destina els diners estalviats a projectes que ja tenen respallter financer no estaria canviant res de l'estat actual de la societat.

Alguns projectes que tenen aquesta capacitat de transformació són: la manufactura de productes positius: ambientals, ecològics, biològics, de control de la pol·lució, de reducció despesa energètica, educacional, de productes elaborats per col·lectius socials en règim d'inserció laboral, l'adopció de polítiques ambientals en l'empresa, reducció de la despesa energètica i utilització de fonts d'energia renovable, el respecte a la biodiversitat, el recolzament al desenvolupament comunitari i local.

Altres projectes que també tenen la capacitat de transformació social i implicació del banc son los orientats a la igualtat d'oportunitats de gènere, dones en càrrecs directius i tractament igualitari dels treballadors, implicació de l'empresa en l'educació i la formació dels treballadors i les famílies, suport a iniciatives d'empreses o projectes ambientals, suport a iniciatives de comerç just i consum responsable, transferència de tecnologia a països empobrits, respecte als Drets Humans i activitats que els respectin en països on es vulneren.

Elaboració de preguntes.

Després de llegir i analitzar en què consisteix el principi s'han de fer dues tasques:

- Una breu explicació del principi per compartir amb la resta del grup (no ha de ser molt llarga, màxim tres minuts)
- Redactar tres preguntes que es podrien fer a una persona que treballi en un banc, que siguin fàcils de contestar (SI o NO) i que ens puguin ajudar a valorar si l'entitat compleix o no amb el principi ètic.

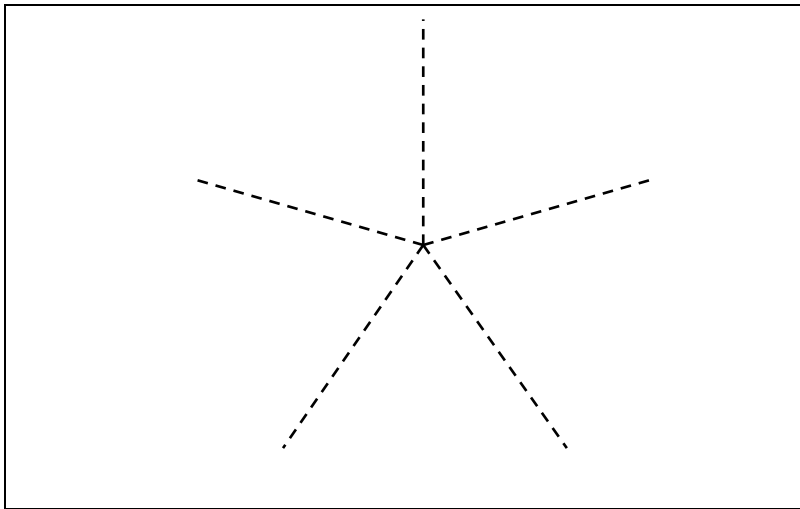
Es tracta de trobar en la redacció d'aquesta fitxa les claus per construir aquestes tres preguntes. En la següent etapa es elaborarà un qüestionari amb les preguntes elaborades per tots els equips per lo que han de ser molt clares perquè tot el grup les entengui.

Guió per al professorat sessió 2

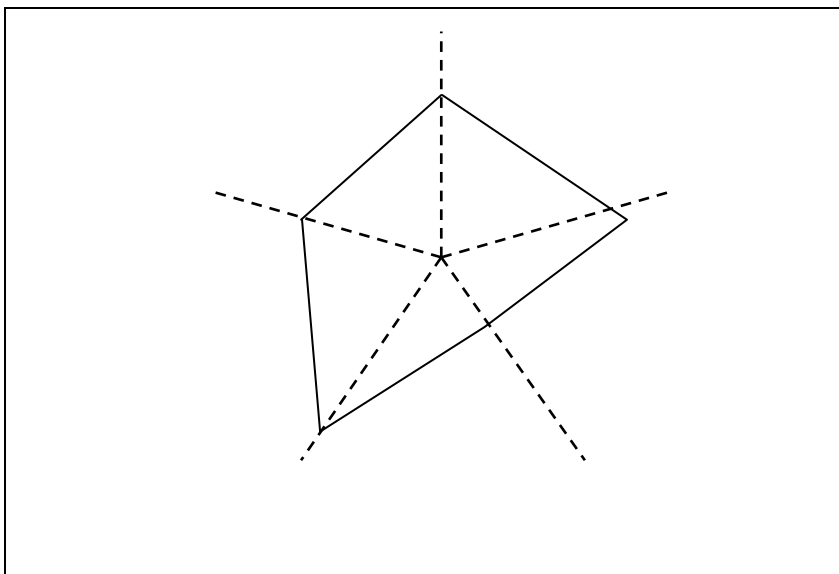
Durant la segona sessió d'aquesta activitat s'exposa de manera senzilla els resultats de la investigació duta a terme per cada equip. Mantinent l'assignació que en la sessió 1 s'ha tingut per a cada equip i cada principi, es puntuarà a cada banc i es determinarà la seva posició comparativa amb la resta de bancs.

Pel anàlisi de cada banc la dinàmica serà la següent:

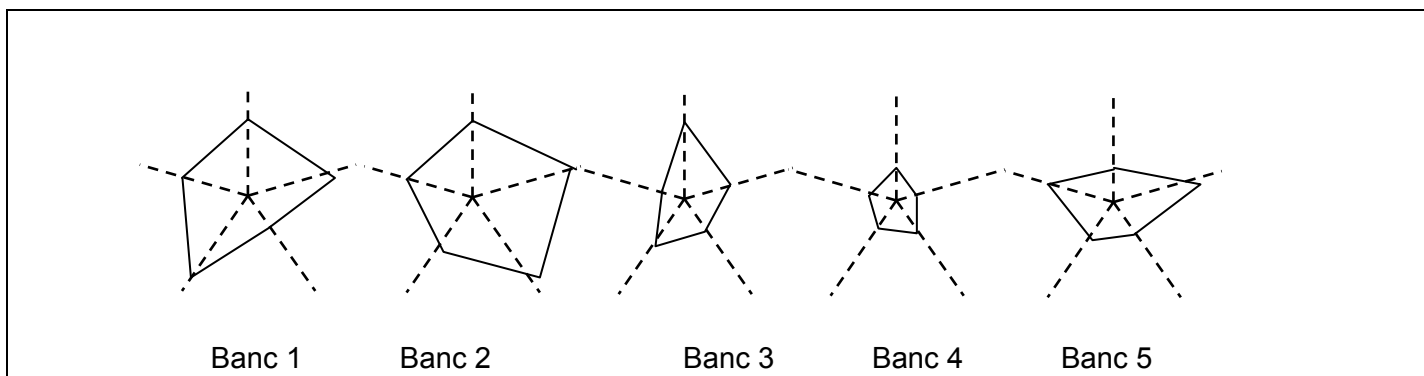
- Exposició de resultats (lectura de les respostes al qüestionari) per part de l'equip que ha investigat al banc (4 minuts)
- Deliberació dels equips (es conserva la distribució i es demana que valorin al banc des del principi en el qual han treballat en la sessió 1) i puntuació de cada principi (es pot usar una escala de l'1 al 5, on 1 és un banc que no compleix amb el principi i 5 el que ho compleix totalment) (3 minuts)
- Representació gràfica. En la pissarra es dibuixa una figura amb cinc línies que representin cadascun dels principis. Una persona representant de cada equip passarà a la pissarra a marcar la puntuació que el banc analitzat ha obtingut des del seu punt de vista.

- - Amb les cinc puntuacions realitzades s'uneixen els punts i es forma una figura que representarà la posició ètica del banc analitzat, a major àrea major compliment dels principis ètics (2 minuts)

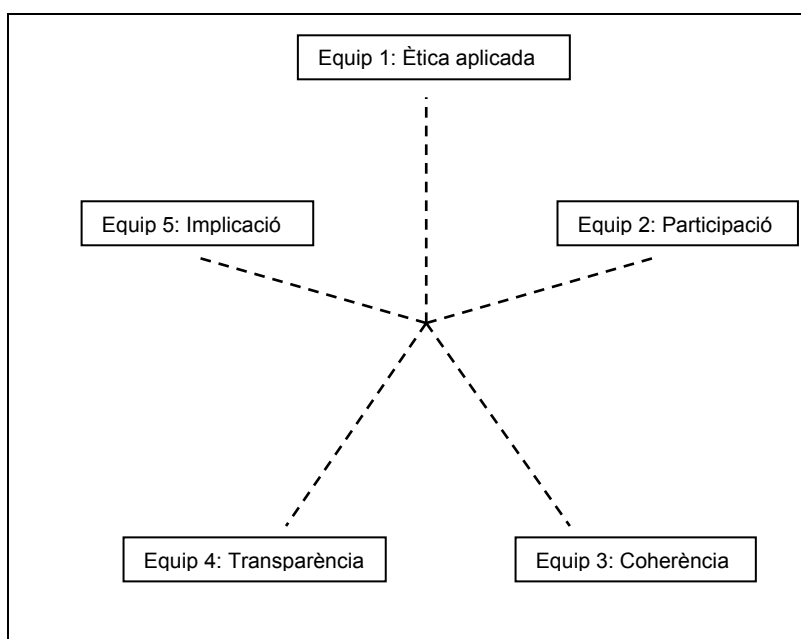
Una vegada que s'han donat els resultats de cada banc i s'han puntuat i representat gràficament (45 minuts) es demana al grup que de manera col·laborativa i en consens defineixi l'ordre comparatiu dels cinc bancs segons el seu compliment i basant-se en els gràfics dibuixats (10 minuts).

Finalment es reparteix el qüestionari d'avaluació de l'activitat per ser contestat i lliurat en la següent sessió (5 minuts).

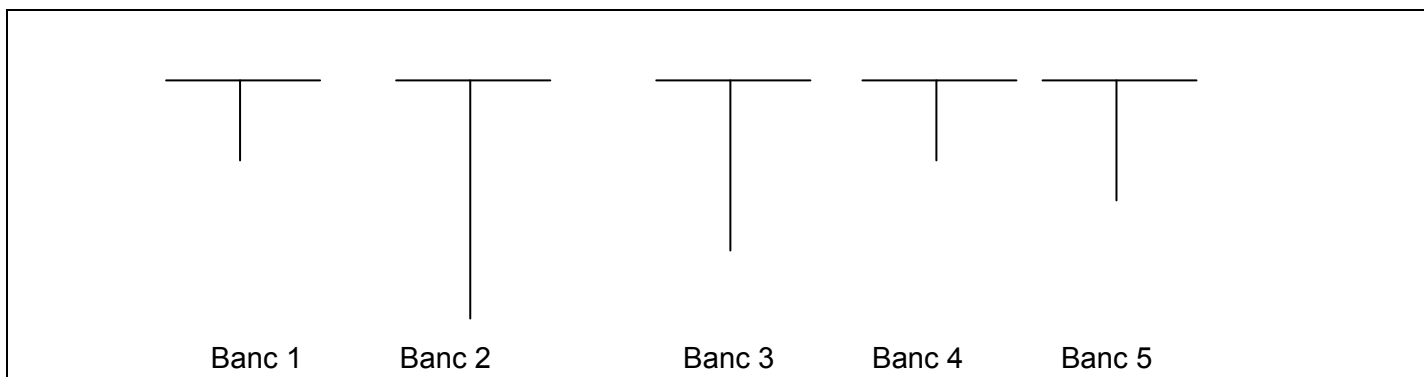
Una altra idea per la dinàmica:

De manera alternativa i per fer més dinàmica la sessió la representació gràfica es pot realitzar a l'aula ocupant l'espai central de la mateixa i distribuïen als equips al voltant del dibuix de cinc línies (es pot usar cinta d'embalar per dibuixar les línies en el pis). Per puntuar cada principi ètic una persona de l'equip es ubicaria físicament en la línia (més prop del centre si el banc no compleix el principi o més allunyada si ho compleix).

Per unir els punts on cada equip ha situat al banc es pot utilitzar un llistó que sostindria cada persona des de la seva posició, en formar-se la figura de cinc costats es talla el llistó i es penja amb un rètol del banc analitzat.

Per definir l'ordre comparatiu entre bancs i caixes se substitueix la referència i es tomaria en compte el llarg de cadascun dels llistons.

Qüestionari individual

1 En la primera sessió de treball sobre els principis ètics de la banca, la col·laboració de l'equip amb el qual vas treballar va ser:

Excel·lent	
------------	--

Bona	
------	--

Regular	
---------	--

Dolenta	
---------	--

2. Com valores el treball que has aportat als equips durant les dues sessions?

Excel·lent	
------------	--

Bé	
----	--

Regular	
---------	--

Dolent	
--------	--

3. Com valores el treball que altres estudiants han aportat en els equips on has participat?

Excel·lent	
------------	--

Bé	
----	--

Regular	
---------	--

Dolent	
--------	--

4. Amb aquest exercici, quant has millorat en la forma de treballar en equips col·laboratius?

Molt	
------	--

Poc	
-----	--

Gens	
------	--

5. Creïs que la forma en què s'han explicat els principis ètics de la banca i la dinàmica per crear un instrument de valoració és una bona manera de conèixer la banca ètica?

Molt	
------	--

Poc	
-----	--

Gens	
------	--

Per què?

6. Per què creïs que la majoria de la gent no fa ús del seu dret a participar en les decisions del seu banc o rebre informació completa de la destinació dels seus estalvis?

7. Quin creïs que podria ser una manera d'evitar que els bancs destinin els diners de les persones estalviadores en projectes que vulnerin els drets d'altres persones o comunitats?

8. De quina manera podrien les persones que estalvien diners en bancs transformar a la societat en què vivim i promoure relacions més justes entre les persones?

Graella d'avaluació

Graella d'avaluació					
Pregunta i elements de valoració		Totalment	Força	Una mica	Gens
1	Els equips han comprès els principis ètics, els han exposat satisfactòriament i han construït les preguntes d'acord a l'interès particular del principi. Valoració per equips.				
2	Els equips han investigat a detall el banc assignat i respost coherentment l'instrument de valoració (15 preguntes), a més han fet ús de diferents fonts i contrastat la informació. Valoració per equips				
3	El grup ha establert un ordre lògic d'acord als resultats de la valoració de cada banc, utilitzant com a referència la representació gràfica o l'ús del llistó. Valoració per grup.				
4	Ha reflexionat sobre la vulneració de drets de les persones estalviadores i les conseqüències de les inversions realitzades quan afecten a persones o comunitats. Pregunta 6 i 7 del qüestionari. Valoració individual				
5	Ha reconegut la capacitat de triar de les persones estalviadores i la necessitat de participació per a la transformació del sistema financer. Pregunta 8 del qüestionari. Valoració individual.				

Plantejament

La crisi financera actual i les seves conseqüències en l'economia real i en les polítiques dels governs conté problemàtiques complexes en la mateixa mesura en què el mercat dels diners i de valors s'ha anat desregulant i convertint en una cosa explicable només per a unes quantes persones que hi tenen accés.

Gran part de les raons d'aquesta crisi es deuen a mecanismes i activitats pròpies del model de finances relacionat únicament amb el rendiment, sense considerar cap altre tipus de conseqüències.

L'especulació, la bombolla immobiliària i l'opacitat en les inversions (inclosos els paradisos fiscals) són l'extrem contrari de les finances ètiques.

Hem volgut incloure en aquesta guia un apartat exclusiu sobre la crisi actual. Compartir amb l'alumnat des de la perspectiva de la banca ètica les raons de la crisi, les persones responsables d'aquesta situació, les víctimes més extremes de la crisi i sobretot, debatre sobre les possibles vies de solució.

Un dels detonants de la crisi financera ha estat el desastre del mercat immobiliari. Amb poc que s'investigui el tema es percep que l'error ha estat el model de compra i venda de cases i el lliurament a les directives del mercat per part de l'Estat.

Aquesta inacció de l'Estat ha provocat que sobre el bé comú (com ha de ser un dret tan fonamental com l'habitatge) prevalguessin interessos particulars d'empresaris, banquers i inversors. Després de les fallides de dos grans bancs hipotecaris als Estats Units ningú dubta que no només es tractés d'obtenir el major benefici a costa del que fos, sinó també que en tot el procés ha regnat la mentida, la manipulació i la simulació.

L'objectiu en aquest apartat serà apropar aquesta realitat a l'alumnat mitjançant notes de premsa, vídeos de televisió i dinàmiques de debat per extreure de la informació quotidiana sobre la crisi, algunes propostes viables i sostenibles, fent ús de criteris vinculats a la banca ètica i l'economia solidària.

Més informació: <http://www.quepo.org/ca/videos/quepotv/endeutats.html>

Presentació de l'apartat a l'alumnat

Segurament has sentit parlar que estem vivint un període de crisi, que el preu dels productes i serveis s'incrementa, que no hi ha ocupació i que algunes polítiques de l'Estat afectaran ara i en un futur a moltes persones.

T'has preguntat, per què ha passat tot això?

Els mitjans de comunicació tenen l'obligació d'informar al públic sobre el que succeeix en una comunitat, en un país i al món. Això ho han de fer de la manera més completa possible, informant-se en diferents fonts i contrastant la informació.

Lamentablement, els mitjans de comunicació s'han convertit en empreses l'objectiu principal de les quals és la venda de publicitat, d'on obtenen els seus ingressos, i per això el fet de deixar de rebre el pagament d'algun anunciant molest per les informacions publicades, pot significar pèrdues importants.

En relació amb la crisi, els mitjans de comunicació han informat correctament sobre l'origen de la crisi actual?, creus que comptes amb tots els elements per conèixer qui van ser les persones responsables d'aquesta situació econòmica difícil?

Pel que llegeixes o sents als mitjans de comunicació, sabries dir de quina manera afecta aquesta crisi a diferents persones, col·lectius o països?, afecta a tothom per igual?

I les mesures per solucionar la crisi, a qui beneficien?, s'estableixen condicions als responsables de la crisi perquè en un futur no cometin els mateixos errors i no es torni a repetir una situació com l'actual?

El gran esforç que els països i la ciutadania (a través dels seus impostos) estem fent, s'està dirigint a recuperar la capacitat de generar i intercanviar riquesa de les persones?

Coneixent les finances ètiques i fent un ús més solidari i ètic dels diners, quines propostes es podrien plantejar perquè la societat recuperés la confiança en el futur i canviés el rumb per no cometre els errors que han portat a la crisi?

Activitats

Activitat 5.1

Tema: Com ens informen de la crisi?	Temps: 60 minuts
-------------------------------------	------------------

Objectius:	Comprendre la dinàmica dels mitjans de comunicació, el seu enfocament parcial de les notícies i analitzar de manera crítica la cobertura que es fa a la crisi.
Tipus d'activitat	Activitat d'aprenentatge i exploració
Metodologia	Anàlisi de l'actualitat informativa La sessió per a l'anàlisi de l'actualitat informativa es fa en tres etapes. Etapa 1. Visionat de dos vídeos i completar semàfor de visionat (pauta d'observació). (15 minuts) Etapa 2. Treball en equips per compartir resultat de semàfor i contestar guió de preguntes. (20 minuts) Etapa 3. Posada en comú i elaboració de propostes. (20 minuts)
Materials	Guió per al professorat Semàfor d'observació per al visionat Qüestionari per a equips
Avaluació	Capacitat d'escolta activa d'una anàlisi sobre la crisi Extreure nous coneixements sobre un tema d'actualitat Formar-se una opinió crítica sobre el rol dels mitjans davant la crisi Capacitat de proposar solucions.
Més informació:	Video 1: La Crisis Explicada con una Sonrisa 7'00 http://www.youtube.com/watch?v=AlnvFKarkYE El professor Leopoldo Abadia explica el seu famós terme " *ninja ", referit a les persones que demanaven un crèdit (i a les quals se'ls concedia), però que no tenien ingressos, treball ni estalvis i que es basa en les inicials de la seva denominació en anglès: no income, no job, no assets. Video 2: La manca d'especulació salva la banca ètica 2'02 http://www.tv3.cat/videos/2980890/La-manca-despeculacio-salva-la-banca-etica La crisi financera ha comportat una crisi de confiança de les entitats financeres tradicionals, que busquen profit en l'especulació. En canvi, cada cop més inversors posen els diners en entitats que ofereixen menys rendibilitat, però que inverteixen en projectes socials, com ara escoles de reinserció de drogoaddictes, projectes centrats en el medi ambient o en persones amb paràlisi cerebral. És l'anomenada banca ètica, que no ha tancat l'aixeta del crèdit a les empreses.

Guió per al professorat

Etapa 1. Visionar els dos vídeos i completar el semàfor de visionat (pauta d'observació). (15 minuts)

En aquesta activitat el material d'anàlisi correspon a extractes de programes de televisió. Proposem aquesta manera d'abordar l'actualitat informativa per explotar les virtuts de l'audiovisual com a eina d'aprenentatge.

És recomanable incorporar els elements de presentació a l'alumnat i explicar la pauta d'observació (semàfor) per a un millor desenvolupament de l'activitat.

Etapa 2. Treball en equips per compartir el resultat del semàfor i contestar el guió de preguntes. (20 minuts)

En equips de quatre o cinc estudiants dinamitzar la posada en comú del semàfor i la preparació de l'exposició per grups per a l'última part de l'activitat. Cada equip ha de preparar una conclusió de 2 o 3 minuts amb els tres aspectes de la pauta: el negatiu, la cosa que més hagi cridat l'atenció i alguna idea o proposta recollida del visionat de les notícies.

En aquest moment del treball també es demana a l'alumnat la resolució del qüestionari individual per ser lliurat al final de la sessió.

Etapa 3. Posada en comú i elaboració de propostes. (20 minuts)

L'última etapa de l'activitat és la posada en comú de les conclusions per equip, comentar alguns dubtes sobre el qüestionari i la dinamització d'un debat en la mesura que el temps ho permeti.

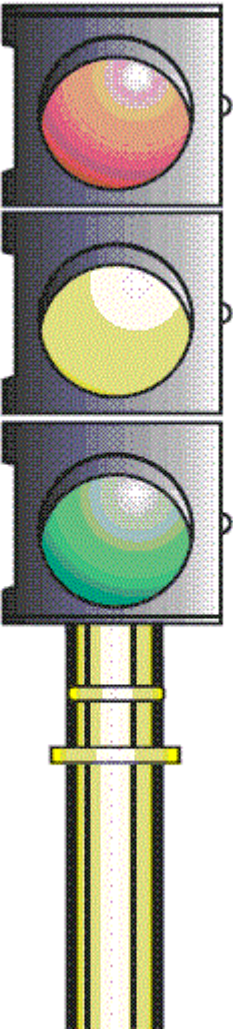
També és possible donar continuïtat a aquesta activitat proposant la recerca d'altres notícies (per mitjans audiovisuals o escrits) per ser comentades en altres sessions, la pauta d'observació (semàfor) es pot utilitzar com a eina en cada ocasió.

Semàfor d'observació per al visionat

Pauta d'observació

Instruccions:

1. Fer el visionat dels vídeos que es proposen en l'activitat
2. Emplenar el semàfor de notícies segons cadascun dels apartats per color
3. Preparar les conclusions de les notícies, en 2 minuts esmentar el negatiu, la cosa que més hagi cridat l'atenció i una proposta.

Semàfor	Colors	Comentaris
	Vermell: aspectes que consideris que són negatius en la notícies	
	Groc: aspectes que et cridin l'atenció o que no coneixies, informació nova per a tu	
	Verd: propostes que tu creus que es podrien fer per resoldre els problemes que s'expliquen en les notícies	

Qüestionari individual

1. Coneixies l'origen de la crisi creditícia que després s'ha convertit en crisi financera i econòmica?, creus que els mitjans de comunicació han fet una bona labor informant sobre l'origen de la crisi?, per què?

2. Amb la informació de les notícies visionades, qui són els protagonistes de la crisi, els responsables i els qui n'estan sofrint les conseqüències?

3. Explica per què els bancs que es regeixen pels principis de banca ètica no han sofert les conseqüències de la crisi com els bancs comercials.

4. Sobre el tema de les hipoteques, quin creus que hauria de ser el paper dels governs pel que fa a l'accés a crèdits i a habitatges per part de la ciutadania dels seus països?

Graella d'avaluació

Graella d'avaluació					
Pregunta i elements de valoració		Totalment	Força	Una mica	Gens
1	Capacitat d'escolta i atenció. Ha captat la majoria dels conceptes que en ambdues notes s'exposen i ha incorporat els nous aprenentatges. Valoració per grup.				
2	Extreure nous coneixements. Ha pogut explicar l'origen de la crisi creditícia, identificar els responsables i els col·lectius que estan assumint les conseqüències del moment. Valoració individual.	i			
3	Opinió sobre el rol dels mitjans davant la crisi. Ha manifestat la seva opinió sobre el paper que han jugat els mitjans de comunicació sobre l'origen i responsables de la crisi. Valoració individual.				
4	Proposta de solucions. Han elaborat individual o col·lectivament propostes per sortir de la crisi, millorar el control de bancs i accions de govern i han incorporat en les propostes aspectes de la banca ètica. Valoració per grup i individual.				
5	Valoració general del treball en grup, col·laboració entre estudiants, formació de conclusions de manera cooperativa. Observació.				

Plantejament

En aquest últim apartat es presenten les alternatives que des de diferents col·lectius s'han proposat a la banca comercial, a l'economia competitiva i al model de desenvolupament que no pren en compte aspectes importants com la convivència, la interculturalitat, la pau, el respecte als drets humans, l'equitat i la cura del medi ambient entre altres temes.

Al llarg d'aquesta guia didàctica s'han aprofitat conceptes com els diners, l'ús dels diners, el consum responsable, la funció de la banca, estalvi i inversió, l'existència de la banca ètica i la crisi financera com a element conjuntural, encara que es reconeix que l'origen d'aquesta última es deu a la forma en què s'organitzen les finances i la seva desconexió a criteris de sostenibilitat i interès públic.

Per a aquesta secció hem reservat la informació sobre les campanyes i plataformes que promouen canvis en la manera de veure les finances, el servei públic de la banca i la responsabilitat de les persones estalviadores. L'objectiu d'aquestes plataformes és convertir al sistema financer en una eina de desenvolupament humà, que contempli la inversió dels estalvis dels seus clients per a projectes amb incidència social i de millorament del medi ambient.

També es destaca el paper que les persones estalviadores o usuàries de serveis bancaris haurien de tenir pel que fa a les decisions, organització i operació del seu banc. Una participació activa i crítica sobre el dia a dia d'aquestes institucions és el que s'esperaria des de la perspectiva d'una ciutadania compromesa i responsable.

Sota aquesta òptica la formació de l'alumnat per a una etapa futura (com a usuaris i usuàries de la banca) és necessària i indispensable per a les decisions que es plantejaran, a l'una d'una sèrie d'actituds i valors relacionats al consum responsable, la solidaritat i el respecte al medi ambient entre uns altres.

Fer que els joves mostrin interès en aquests moviments que proposen la transformació d'estructures econòmiques també és una eina d'aprenentatge molt oportuna, doncs apropa als estudiants a realitats que en aquest moment es qüestionen i que àdhuc requereixen reflexió i debat, compartir opinions i construir nous escenaris. Establir el pont entre les propostes actuals i la ciutadania futura (la joventut actual) seria un objectiu principal d'aquest apartat.

Per al professorat aquest últim apartat es pot plantejar com una activitat de tancament, de síntesi i aplicació de les diferents activitats que al llarg de la guia s'hagin pogut desenvolupar (l'itinerari que el professorat hagi triat) i també es planteja com l'oportunitat per sortir de l'aula i compartir les diferents reflexions que s'hagin construït amb la resta dels grups, el centre, la família i l'entorn més proper.

Des de la perspectiva de l'Educació per al Desenvolupament, aquest apartat es planteja en la dimensió d'incidència o mobilització social, en l'escala corresponent a l'entorn proper. El plantejament que proposem és que una vegada que s'han conegut i reflexionat els conceptes i algunes experiències sobre la banca ètica, sigui el mateix alumnat el que trobi els espais on fa falta dinamitzar accions que afavoreixin el compromís cap a aquesta proposta.

Com a objectiu addicional a aquest apartat es planteja que l'alumnat s'apropii del discurs sobre banca i tingui més elements per participar en plataformes o espais d'incidència més enllà de l'aula i el centre escolar.

Presentació d'apartat al alumnat

Fem una campanya a favor de la banca ètica!

Ara que coneixes el que significa la banca ètica i has reconegut alguns conceptes de l'economia com els diners, el consum, l'estalvi i la inversió, et pots preguntar tothom coneix les opcions de finances ètiques?, per què si els objectius de la banca ètica són positius no hi ha tanta gent que prefereixi aquesta opció?, existeixen grups o associacions que promoguin aquesta forma responsable d'estalvi?, nostres professores, professors, mares o pares realitzen un ús responsable dels seus diners?.

En alguns anys que vosaltres i vosaltres mateixos comencin a percebre un ingrés o tinguin alguna activitat econòmica, quin tipus d'estalvi realitzaran?, com realitzaran els seus intercanvis?, a qui demanaran assessoria per fer que els vostres diners "pensin" com vosaltres?

Què farem?

Per a aquest apartat et proposem convertir-te en protagonista del sistema financer, és a dir, ser una persona activa i proactiva des del teu propi institut o casa per començar a canviar els aspectes que consideris negatius o nocius en un sistema que forma part de la societat i que té una gran importància, el sistema que fa córrer els recursos monetaris d'un costat a un altre i que amb cada decisió que es pren afavoreix o perjudica a persones o col·lectius.

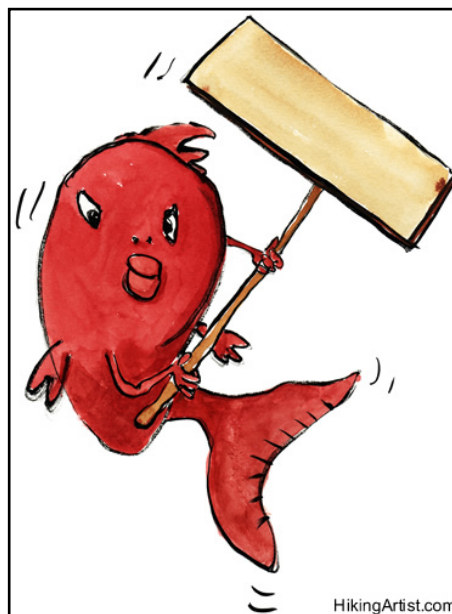
Et proposem una activitat que es durà a terme en diverses sessions i en les quals necessites unes habilitats d'investigació i síntesi per després fer propostes que es puguin realitzar.

L'activitat es divideix en tres grans apartats:

1. abans d'actuar (dissenyar un diagnòstic, preguntar, investigar),
2. realitzar una actuació (triar una activitat de difusió o sensibilització en el centre, institut o espai proper per a persones fora de l'aula),
3. valorar les accions i fer algunes conclusions sobre la percepció de la gent sobre la banca ètica.

Durant aquestes accions pots aprofitar tots els materials que hagin fet durant les activitats anteriors d'aquesta mateixa guia, sobre els diners, el consum responsable, l'estalvi, la banca, els principis de la banca ètica, la crisi financera, etc.

Et recomanem portar una bitàcola o llibre de notes sobre les opinions de la gent amb la qual treballaràs aquesta campanya (companyes i companys, persones que entrevistaràs, professorat) des d'un principi fins al final, l'important és reconèixer el canvi d'opinió i actituds que pots arribar a provocar en una persona amb una "campanya" a favor de la banca ètica.

Activitats

Actividad 6.1

Tema: Passem a l'acció	Temps: Projecte de grup. Diverses sessions
------------------------	--

Objectius:	A partir dels conceptes coneguts en aquesta guia realitzar una campanya a favor de la banca ètica. Incorporar diferents accions dins d'una activitat de síntesi i aplicació mitjançant un projecte de grup com a estratègia d'aprenentatge.
Tipus d'activitat	Activitat d'aplicació i síntesi
Metodologia	Fer una campanya utilitzant el treball per projecte com a metodologia del grup: Etapa 1. Revisar i repassar els continguts més interessants per al grup, dissenyar instruments per valorar la percepció que es té sobre el tema de la banca ètica en l'entorn més proper, aplicar l'instrument i valorar-ho. Etapa 2. Dissenyar una acció rellevant depenent dels resultats del diagnòstic previ. Enfocar l'esforç a l'aspecte més important o que requereixi més atenció. Etapa 3. Valorar els resultats de l'acció i presentar davant l'institut elements de transformació de les persones o col·lectius cap a els qui va ser dirigida l'acció. Si és possible realitzar document digital i compartir en instàncies més enllà de l'Institut (web i entitats de sensibilització sobre el tema)
Materials	Guió per al professorat etapa 1 Guió per al professorat etapa 2 Guió per al professorat etapa 3 Materials diversos Qüestionari individual (autoavaluació)
Avaluació	Identificació de necessitats d'informació sobre el concepte de banca ètica dins de l'entorn de la comunitat educativa i el posicionament personal d'adults. Utilització rigorosa d'informació per sintetitzar els coneixements i habilitats desenvolupats al llarg de la guia didàctica, identificant l'estat actual del seu entorn. Identificació del rol dels mitjans de comunicació en relació al nivell de coneixement sobre banca ètica en l'entorn proper. Comparació amb el maneig de la publicitat de la banca comercial. Reconèixer i proposar mecanismes alternatius d'interacció econòmica, intercanvi de béns i bases de l'estalvi i inversió, tots lligats a opcions solidàries i cooperatives per reduir conseqüències negatives del model competitiu.

Valorar la dimensió ètica dels intercanvis econòmics i monetaris.

Proposar activitats que promoguin el compromís per un món més just dins de l'entorn proper.

Més informació:

FETS, Finançament Ètic i Solidari. www.fets.org

Finanzas éticas, SETEM. <http://finanzaseticas.org/>

Proyecto Fiare www.proyectofiare.com

Red de Economía Alternativa y Solidaria www.economiasolidaria.org

BBVA Sin Armas <http://www.bbvasensearmes.org/>

Banco Santander Sin Armas <http://www.bancsantandersensearmes.org>

Triodos Bank (Video) <http://www.youtube.com/user/triodosbankspain>

Attac España (Mercados Financieros)

<http://www.attac.es/category/jufiglo/mercados-financieros>

Guió per al professorat Etapa 1.

Els guions que acompanyen aquesta activitat, només es presenten a manera de pauta per dinamitzar les activitats que dins de cadascuna de les etapes del desenvolupament de projecte per grup es poden plantejar als estudiants.

Atès que la dinamització i assessoria és a càrrec del professorat però les propostes de continguts, interessos i definició de temàtiques serà responsabilitat de l'alumnat, es proposa que es prenguin en compte aquests guions per establir els qüestionaments que definiran les activitats a cada moment.

Triar la temàtica

A partir de l'objectiu general de la primera etapa que és el de revisar i repassar els continguts més interessants per al grup i dissenyar instruments per valorar la percepció que es té sobre el tema de la banca ètica en l'entorn més proper, es proposa l'organització d'una o dues sessions per debatre les temàtiques contingudes en aquesta guia, per seleccionar els tòpics que el grup consideri que són més rellevants per al seu entorn.

Tema	Valoració i interès per part del grup	Valoració per part del professorat Accessibilitat a recursos Domini de la temàtica per part del grup
Origen i ús dels diners		
Mecanismes d'intercanvi de valors		
El consum responsable		
Estalvi i inversió		
Bancs i publicitat (informació enganyosa)		
Els principis de la banca ètica		
La crisi financera		

És important que en la dinamització del debat participi la totalitat d'estudiants, expressant també la valoració de la seva pròpia experiència sobre les activitats i dinàmiques de la guia, ressaltant coneixements que no hagin estat desenvolupats completament perquè puguin ser reforçats durant aquesta activitat.

Si aquesta guia didàctica s'ha cobert íntegrament serà més senzill introduir el debat per triar el tema o els temes sobre els quals es concentrarà el treball d'aquesta activitat de síntesi o tancament. Si no s'han tocat totes les temàtiques es deixa a elecció del grup la selecció del tema o temes que desitgin desenvolupar en aquest projecte.

La tercer columna que acompanya el format anterior és per a ús del professorat i permet realitzar anotacions d'acord a les valoracions de les activitats desenvolupades sobre el tema o si es compta amb els recursos informatius, pedagògics o de temps per enfocar el projecte sobre un o un altre tema.

De la negociació d'aquests elements es definirà l'abast del projecte a realitzar, el seu contingut i les accions futures per a les següents etapes.

Diagnòstic de la situació

Una altra tasca durant aquesta primera etapa és la construcció d'un instrument de diagnòstic sobre el nivell de coneixement i situació sobre la temàtica triada dins de l'entorn proper (mares i pares, professorat i altres adults que formin part de la comunitat educativa)

L'alumnat pot triar concentrar el seu esforç en un només públic o dirigir-ho a la comunitat educativa en general, en qualsevol cas haurà de presentar arguments sobre l'elecció realitzada.

Per al diagnòstic, una proposta és generar un qüestionari (exemple de dinàmica en l'activitat 4.1) que giri al voltant de la temàtica, però que almenys cobreixi els següents aspectes:

1. Coneixements previs sobre el tema, què és?, coneix?, saps?, etc.
2. Opinió sobre l'estat actual de la temàtica en l'entorn, què et sembla que...?, què opines de...?, etc.
3. Alternatives a una problemàtica detectada, que una altra manera creïs que...?, com es pot canviar la situació actual de...?

El tipus de preguntes i respostes dependrà de la profunditat a la qual es pretengui arribar amb l'instrument encara que és convenient incloure preguntes amb el tipus de respostes SI, NO, o amb respostes tancades per a la sistematització posterior.

En aquest exercici de generació de preguntes l'alumnat pot incloure els elements que no hagi acabat de comprendre en les activitats anteriors, en el que desitgi aprofundir o crea que les persones a qui dirigeix el seu diagnòstic pot respondre.

El resultat final d'aquesta etapa es veuria reflectit en la selecció de la temàtica a desenvolupar en les següents etapes, el disseny de l'instrument de diagnòstic (un qüestionari de 8 a 10 preguntes) sobre el tema i l'aplicació de l'instrument a persones adultes que siguin representatives de la comunitat educativa.

Per a la sistematització d'aquesta última part convé programar espais i temps per al desenvolupament i aplicació d'habilitats d'anàlisi quantitativa i qualitatiu. Si l'instrument s'ha dissenyat en format de preguntes veritable o fals, o respostes tancades els resultats s'han de presentar en gràfics.

Convé recordar en tot moment a l'alumnat que el procés de desenvolupament de projecte va encaminat al disseny d'una campanya de sensibilització sobre finances ètiques dins de l'institut i cap a la comunitat educativa en general, mares, pares, professorat.

Model de qüestionari per aplicar al públic triat.

Campanya a favor de la banca ètica			IES: _____
Diagnòstic			
Data:	Edat persona: _____ Sexe: _____	__ Professorat (1) __ Mare o pare (2) __ Altre adult (3)	Enquesta # _____

Pregunta 1	SI __	No __	Observacions: _____
Pregunta 2	SI __	No __	Observacions: _____
Pregunta 3	SI __	No __	Observacions: _____
Pregunta 4			
Pregunta 5			
Pregunta 6			
Pregunta 7			
Pregunta 8			
Notes:			

Model de graella per sistematitzar respostes

En un full de càlcul se sistematitzen les respostes per després analitzar-les

	Enquesta 1	Enquesta 2	Enquesta 3	Enquesta 4...	Enquesta 5...
Data					
Edat					
Sexe					
Persona (1,2, o 3)					
Pregunta 1 (Si/No)					
Observació P1					
Pregunta 2 (Si/No)					
Observació P2					
....					

Nota:

En internet es pot trobar formularis per a elaboració d'enquestes en línia que ja inclouen un mètode de presentació de resultats. Si dins de classe s'han vist algunes d'aquestes eines és moment de posar-les en pràctica (Google Docs o similars)

Treball col·laboratiu

L'important d'aquesta etapa de l'activitat ha de ser repartir les diferents tasques en els grups on hi hagi més possibilitats d'aprenentatge compartit. L'alumnat amb habilitats d'anàlisi quantitativa pot formar grups amb l'alumnat que desenvolupi una millor anàlisi de les respostes obertes. També és important repartir rols per a la presentació de resultats, recolzant la presentació amb gràfics i imatges.

Guió per al professorat etapa 2.

La segona etapa d'aquesta activitat consisteix en el disseny d'una acció creativa i rellevant en funció als resultats del diagnòstic previ realitzat en l'etapa 1.

Per preparar aquesta segona etapa és necessari que el grup dediqui alguns minuts a debatre els aspectes que més hagin cridat l'atenció del diagnòstic i que es presentin proposades d'acció creativa per millorar la sensibilització del tema triat.

Durant el debat es pot construir una graella per valorar els temes, les accions i els recursos disponibles perquè al final el grup decideixi per consens el tipus d'acció a realitzar.

Elecció d'una acció de sensibilització

Aspectes rellevants del diagnòstic	Accions a dur a terme per millorar situació	Objectiu de l'acció i indicador de compliment	Recursos i necessitats per dur a terme acció	Valoració i elecció
...				

És important valorar que l'acció tingui un objectiu clar que es desprèn del diagnòstic previ.

Per exemple, si l'alumnat ha detectat que la comunitat educativa no coneix els principis de la banca ètica, centri el seu esforç en una acció per donar a conèixer els cinc principis d'una manera creativa i que en acabar l'acció es pugui valorar el grau de difusió d'aquests principis.

En qualsevol cas la intervenció del professorat pot ajudar al fet que el grup defineixi clarament els objectius i indicadors per saber si s'ha complert amb la meta de millorar la situació de partida.

Exemple de accions

Per realitzar una acció de sensibilització dins de l'àmbit escolar es pot comptar amb ONG i entitats que realitzen campanyes o compten amb àrees d'Educació per al Desenvolupament.

En la fitxa inicial de l'activitat hi ha un llistat d'enllaços a campanyes a les quals es pot escriure i sol·licitar suport.

FETS per la seva banda pot recolzar a col·legis de la província de Barcelona dins d'un programa de EPD durant els cursos 2011-2012 i 2012-2013.

De totes maneres s'inclou en aquest guió algunes de les accions més comunes per reforçar la sensibilització sobre el tema i les tasques que l'alumnat pot assumir:

- Xerrades, debats i conferències (definir continguts, selecció de persones convidades, avaluació de participació)

- Exposicions (creació de cartells)
- Publicar material (crear pamflets, diari de notícies, blocs)
- Organitzar una mobilització (en grup acudir a entitats, administracions, bancs)
- Incidir en presa de decisions (demanar a adults adoptar un canvi d'actituds, carta compromís, etc.)
- Expressions artístiques i audiovisuals (teatre, poesia, fotografia, vídeo)
- Ciberaccions (Enviament de correus, entrades o comentaris a blocs, xarxes socials)

En cadascuna de les accions es pot motivar que l'alumnat mantingui una actitud crítica a la informació que sobre la temàtica es pot trobar en els mitjans de comunicació tradicional, la publicitat de la banca comercial o els coneixements previs que tenen les persones adultes.

L'element a valorar per al professorat en l'acció triada és si realment el grup ha estat capaç de proposar mecanismes alternatius d'interacció econòmica, d'intercanvi de béns o de les bases de l'estalvi i la inversió. L'anterior considerant si les propostes estan lligades a opcions solidàries i cooperatives per reduir conseqüències negatives del model competitiu.

Guió per al professorat etapa 3

Finalment, per a l'etapa 3 d'aquesta activitat se suggereix un nou espai de debat i valoració del procés.

Conclusions

El professorat pot dinamitzar aquest moment amb preguntes que portin a l'alumnat a reflexionar sobre la seva pròpia acció i la incidència en el seu entorn.

Hem pogut reflectir les nostres propostes en l'actitud de les persones cap a els qui ens dirigíem?

L'acció que hem desenvolupat canvia o transforma en alguna cosa l'entorn proper que coneixem?

Què altres accions podem fer per continuar promovent un món més just, des de la perspectiva de les finances ètiques?

Presentació final

En aquesta etapa també suggerim que el treball realitzat durant tota l'activitat pugui ser reflectit en un document o presentació pública (de manera digital es pot compartir en l'espai web de l'IES o pot incorporar-se a aquesta mateixa guia didàctica com a exemple del treball realitzat enviant-la per correu electrònic a: fets@fets.org o a edualter@pangea.org)

El guió per a la presentació final de l'activitat recupera les diferents taules i debats que s'han dut a terme durant les tres etapes.

Exemple de presentació digital

Diapositiva 1	Portada i dades del grup
Diapositiva 2	Índex
Diapositiva 3	Etapa 1 Selecció de la temàtica
Diapositiva 4	Etapa 1 Valoració de recursos para abordar temàtica
Diapositiva 5	Etapa 1 Preparació de diagnòstic
Diapositiva 6	Etapa 1 Resultats de diagnòstic
Diapositiva 7	Etapa 2 Debat per a definició d'accions (Guió 2)
Diapositiva 8	Etapa 2

	Planificació de la acció, objectiu, indicadors, recursos necessaris
Diapositiva 9 y 10	Etapa 2 Descripció de l'acció, narració, tipus d'acció. Imatges i materials.
Diapositiva 11	Etapa 3 Conclusions. Resposta a preguntes del debat (Guió 3)
Diapositiva 12	Una altra informació, referències, enllaços i llocs web
Diapositiva 13	Crèdits i agraïments

Qüestionari individual

1. Com valors el treball realitzat pel grup en cadascuna de les etapes del projecte?

Etapa 1: Diagnòstic i elecció de l'acció

Excel·lent		Bé		Regular		Dolent	
------------	--	----	--	---------	--	--------	--

Etapa 2: Acció

Excel·lent		Bé		Regular		Dolent	
------------	--	----	--	---------	--	--------	--

Etapa 3: Reflexió, conclusió i presentació

Excel·lent		Bé		Regular		Dolent	
------------	--	----	--	---------	--	--------	--

2. Com valors en general el treball en equips col·laboratius per projectes com aquest?

Excel·lent		Bé		Regular		Dolent	
------------	--	----	--	---------	--	--------	--

3. Amb aquest exercici, has millorat en la forma de treballar en equips col·laboratius?

Molt		Poc		Gens	
------	--	-----	--	------	--

4. Creïs que aquest projecte que han realitzat en grup ajuda a donar difusió a la proposta de banca ètica?

Molt		Poc		Gens	
------	--	-----	--	------	--

5. En quina etapa de la campanya o projecte has sentit que has après més?, per què?

Graella d'avaluació

Graella d'avaluació					
Pregunta i elements de valoració		Totalment	Força	Una mica	Gens
Etapa 1					
1	S'han identificat les temàtiques més oportunes segons el grau de difusió percebut en l'entorn. En el debat s'han aportat elements per decidir sobre un o un altre tema.				
2	S'ha utilitzat informació de la temàtica triada de manera rigorosa per construir un instrument de diagnòstic. Disseny d'instrument, qualitat de les preguntes.				
Etapa 2					
4	S'han identificat elements o arguments públics (mitjans de comunicació, publicitat, creences) sobre els quals cal presentar alternatives durant l'acció.				
5	S'han triat mecanismes creatius i tecnològics que faciliten la incidència de l'acció triada.				
6	S'ha proposat durant l'acció opcions o mecanismes alternatius al que ofereix la banca comercial.				
7	S'han buscat i presentat opcions sostenibles en el temps per mantenir el compromís amb criteris ètics de la banca. L'acció ha transcendit el moment concret de la campanya.				
Etapa 3					
8	S'ha valorat positivament l'acció i es reconeixen els resultats de l'acció.				
9	S'han analitzat i redactat en grup les conclusions de tot el procés (treball col·laboratiu i resultats)				
10	S'han presentat i difós les conclusions amb recursos variats. Presentació digital, plataformes web, xarxes socials.				
Treball col·laboratiu					
11	Aquest tipus de projectes ha contribuït a millorar el treball col·laboratiu. Resultats de l'autoavaluació.				
12	El treball col·laboratiu ha contribuït a tenir una major incidència en les accions de l'alumnat en el seu entorn proper.				

